

**Příručka inkluzivního tlumočení
mezi angličtinou a češtinou**

Proč řešit genderově inkluzivní jazyk v tlumočení?

- Abychom zachovali **ekvivalenci**, byli **přesní** a **úplní**. Pokud nepřetlumočíme genderově inkluzivní jazyk, dopouštíme se faktické chyby.
- Abychom byli **nestranní**. Tlumočnický cíl je být neviditelní, náš osobní názor v tlumočení nemá figurovat.
- Protože je naším úkolem znát **široké spektrum jazykových prostředků**, sledovat kulturní a jazykový vývoj a v tlumočení to reflektovat.
- Protože se v tlumočení řídíme **odbornou terminologií** na dané téma přímo od relevantního zdroje. Odborný názor na téma genderu je, že genderově inkluzivní jazyk máme používat.

Jak být obecně genderově inkluzivní?

• Vyhýbat se genderovým stereotypům

špatně *Ty jsi žena, tobě ta péče o dítě jde prostě líp.*

špatně *Chlapi nebrečí.*

• Názvy profesí a tituly používat v rodě, který koresponduje s genderem osoby, o které mluvíme, oslovovat muže i ženy stejným způsobem

špatně *Předsedou Evropského parlamentu je Roberta Metsola.*

správně *Předsedkyní Evropského parlamentu je Roberta Metsola.*

špatně *Ing. Petr Novák s chotí*

správně *Ing. Petr Novák a MUDr. Hana Nováková*

• Eliminovat použití generického maskulina

špatně *Podpis žadatele* **správně** *Váš podpis*

špatně *Pozice předsedy zaniká na konci funkčního období.*

správně *Předsednický mandát zaniká na konci funkčního období.*

špatně *Vážení studenti* **správně** *Vážení studující*

• Nepřechylovat cizí ženská příjmení

špatně *Premiérka Élisabeth Borneová rezignovala na svůj post.*

správně *Premiérka Élisabeth Borne rezignovala na svůj post.*

Jak řešit rodovost češtiny v tlumočení z angličtiny?

- **Zdvojením forem**

Není to ideální řešení, vynechává nebinární osoby, ale je to lepší, než samotné generické maskulinum.

Members of the association

Členky a členové sdružení

Students of this school

Studenti a studentky této školy

- **Použití hromadných podstatných jmen**

Members of the association

Členstvo sdružení

Students of this school

Studentstvo na této škole

- **Použití zpodstatnělých přídavných jmen**

Students of this school

Studující na této škole

- **Rodová neutralizace opisem**

A citizen may ask for a refund.

Můžete si požádat o vrácení peněz.

- **Deixe**

An art show of the youngest artists

Umělecká přehlídka našich nejmladších

Čeština přirozeně vyjadřuje rod u všech ohebných slovních druhů v různé míře. Je třeba, abychom si toho byli vědomi a v tlumočení reflektovali, kde je vhodné použít genderově inkluzivní variantu.

Jak řešit jazykovou nebinaritu – „singular they“

Nebinární osoby ve většině případů v angličtině používají zájmena they/them v jednotném čísle. V češtině neexistuje jedno správné a obecně uznávané řešení, a tak je žádoucí se na správném vyjádření domluvit vždy s konkrétní osobou. Možností řešení je více, jsou to například:

- **Střídání mužského a ženského rodu**

They went to the window and opened it. → Šla k oknu a otevřel ho.

- **Jsem + sloveso v množném čísle**

I went to the window and opened it. → Šli jsem k oknu a otevřeli jsem ho.

- **Střední rod**

They went to the window and opened it. → Šlo k oknu a otevřelo ho.

Správná terminologie

V tematicke genderu existují termíny, které není vhodné používat, protože jsou zastaralé, neinkluzivní nebo jinak nevhodné. Zde pouze pár ilustračních příkladů s vhodnými alternativami.

špatně

Homosexuál

správně

Gay

špatně

Transsexuál

správně

Transgender nebo trans osoba

špatně

Menšina

správně

Skupina osob

špatně

Pohlaví

správně

Gender

špatně

Předělání, změna pohlaví

správně

Tranzice

Další příklady a informace najdete například v publikaci **Základní principy senzitivního jazyka a komunikace** od organizace Prague Pride.

Závěrem

Nejdůležitější je se zamýšlet nad tím, jaký dopad má jazyk, který používáme.

V tlumočení nikdy nebudeme perfektní, není to cílem, nebojte se dělat chyby, je jasné že tlumočnická kapacita není neomezená.

Nikdy není chyba se na cokoliv zeptat, naopak, je to žádoucí.

Další zdroje a literatura

- Webové stránky americké tlumočnice **Kelly Grzech Henriquez**, která se věnuje inkluzivnímu jazyku v tlumočení <https://kghinterpretation.com/>
- Metodika inkluzivního vyjadřování – Jazyková doporučení pro organizace, podniky, školy, veřejnou správu, samosprávu, média i jednotlivé mluvčí – **Jana Valdrová, PhD.** <https://drive.google.com/file/d/1Uyclld0yEEhyCs04NPyw5i9PptPDTpQ6/view>
- Základní principy senzitivního jazyka a komunikace – **Prague Pride** <https://praguepride.com/cs/kdo-jsme/media-download/publikace/120-zakladni-principy-senzitivniho-jazyka/file>
- Jak na genderově senzitivní komunikaci v instituci, Metodika pro inkluzivní komunikaci – **Gender a věda** https://genderaveda.cz/wp-content/uploads/2023/12/NKC_Jak-na-komunikaci_brozuraA5_2023_web_dvoustrany.pdf
- GENDROVĚ-NEUTRÁLNÍ JAZYK v Evropském parlamentu. Online. **Evropský parlament**, 2018. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/187090/GNL_Guidelines_CS-original.pdf
- **KOLEK, Vít** a **VALDROVÁ, Jana**. Czech gender linguistics: Topics, attitudes, perspectives. Online. Slovenščina 2.0: empirical, applied and interdisciplinary research. 2020, roč. 8, č. 1, s. 35–65. ISSN 2335–2736. Dostupné z: <https://doi.org/10.4312/slo2.0.2020.1.35-65>
- **VALDROVÁ, Jana** 2018. Reprezentace ženství z perspektivy lingvistiky genderových a sexuálních identit. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON)
- **VALDROVÁ, Jana**. „Žena a vědec? To mi nejde dohromady.“ Testy generického maskulina v českém jazyce. Naše řeč, ročník 91, číslo 1, s. 26–38: 2008. Dostupné on-line zde: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=7976>

Příloha č. 2: Informovaný souhlas

INFORMOVANÝ SOUHLAS S ÚČASTÍ VE VÝZKUMU

Informace o výzkumu

Byli jste požádáni o rozhovor v délce 30–60 minut za účelem získání dat pro zpracování diplomové práce na téma Genderově inkluzivní jazyk v tlumočení mezi angličtinou a češtinou, jejíž řešitelkou je Anežka Brhlíková. Cílem diplomové práce je přispět k lepšímu porozumění a uplatňování genderově inkluzivního jazyka, konkrétně v tlumočení mezi angličtinou a češtinou.

Výzkum probíhá v rámci magisterského studia na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. Vaše účast na výzkumu je dobrovolná a máte právo od něj kdykoli odstoupit. Informace získané z rozhovorů budou použity pouze pro zpracování této diplomové práce. Rozhovor je nahrávaný. Řešitelka následně vyhotoví přepis, který Vám bude zaslán k autorizaci prostřednictvím e-mailu.

V případě jakýchkoli dotazů týkajících se diplomové práce se můžete na řešitelku obrátit na této e-mailové adrese: literova.anezka@gmail.com

Prohlášení

Potvrzuji, že jsem byl*a jsem plně srozuměn*a s účelem diplomové práce a souhlasím s (nehodící se škrtněte)

- poskytnutím a nahráním rozhovoru ANO/NE
- použitím autorizovaného přepisu rozhovoru v příloze diplomové práce ANO/NE
- uvedením svého jména v diplomové práci ANO/NE

Datum:

Jméno respondenta:

Podpis respondenta:

Příloha č. 3: Informed consent

INFORMED CONSENT TO PARTICIPATE IN RESEARCH

Information about the research

You have been asked to participate in an interview of 30-60 minutes to gather data for the thesis on Gender Inclusive language in interpreting between English and Czech, whose researcher is Anežka Brhlíková. The thesis aims to contribute to a better understanding and application of gender-inclusive language, specifically in interpreting between English and Czech.

The research is conducted within the framework of the Master's degree at the Faculty of Arts of Charles University. Your participation in the research is voluntary and you have the right to withdraw at any time. The information obtained from the interviews will be used only for processing this thesis. The interview is recorded. The researcher will then complete a transcript, which will be sent to you for authorization via e-mail.

If you have any questions about the thesis, you can contact the researcher the following e-mail address: literova.anezka@gmail.com

Statements

I confirm that I am fully aware of the purpose of the thesis and agree to (delete not applicable)

- to provide and record the interview YES/NO
- to use the authorized transcript of the interview in the appendix of the thesis YES/NO
- the inclusion of my name in the thesis YES/NO

Date:

Name of the participant:

Signature of the participant:

Příloha č. 4: Rozhovor – Kelly Grzech Henriquez, BA

A: Thank you again and thank you for talking about this important topic because you're the only person that has any content out on inclusive language as well as interpreting combined. There aren't many sources out there.

ODPOVĚĎ: I wish there would be more.

OTÁZKA: So, when did you first realize that inclusive language was something to pay close attention to during interpreting, and how did your journey evolve from there?

ODPOVĚĎ: So, when I started as a medical interpreter and when I was interpreting for people in the context of mental health, I would get providers asking lots of questions about gender and sexuality. And patients who would have pronouns different from the binary pronouns. And so I went off to try and find kind of resources for ok - Well - How do I handle this in Spanish, which is heavily gendered language and I started asking around in interpreter groups on Facebook because a lot of medical interpreters happen to be on Facebook. And a lot of the responses I got, were really, really ugly. And it got to the point where I had to scroll through like 100 different responses just before I could get to someone who was even answering the question. And many people didn't even have the answer to the question. So, that's one of the reasons why I started the group *Queer friendly interpreters and translators*, so we could have a space where we could ask these questions without having to face all that nasty stuff. And then after that, I kinda kept a close eye on topics where interpreters mostly would talk about gender and sexuality and talking about pronouns. And I started to notice that whenever people would refer to inclusive language, they were specifically referring to gender-neutral language and conflating the two. So, then I saw that it was really important for people to understand that there's a difference between gender-neutral language and inclusive language. Inclusive language is a big umbrella, and I was approached by the state, by someone from a translation and interpretation company through the state of Idaho they got one of the grants from the CDC, the diversity and inclusion grants and they wanted me to do a presentation on inclusive language. So, I did it and I got really really negative feedback from it from a lot of the participants. I posted the recording on YouTube and had to turn off the comment because people were just calling all sorts of names. It was really ugly.

OTÁZKA: What was the audience? Were those interpreters, translators, or the general public?

ODPOVĚĎ: I would say mostly interpreters. Because it was on my YouTube channel. And on my YouTube channel, I would say the primary audience is mostly interpreters who are medical interpreters based out of Latin America or even a lot of interpreters from Egypt who consume a lot of my materials because there's not a whole lot out there available for people who can't afford to pay. Because if you're getting paid the terrible wages that they pay interpreters outside the US, you can't afford to pay for these trainings that cost \$70, \$80. So free content on YouTube is a big source of information for these folks. In my mental health trainings, I teach medical interpreters with the training program, and whenever I talk about the type of language that mental healthcare providers use, I do talk about how mental healthcare providers use inclusive language a lot. Person first language, especially when talking about mental health conditions, but also to recognizing people's pronouns and affirming people's pronouns and just using different types of inclusive language.

OTÁZKA: So, you're working mainly as a medical interpreter, what does your work life look like? Are you focusing on consecutive assignments only, are you remote?

ODPOVĚĎ: I interpret in person. I did interpret remotely - briefly during the pandemic, but it was honestly really traumatic. It was during the height of the pandemic when you had the freezer trucks up in New York and I was interpreting for a lot of healthcare providers from New York, and they were just so stressed out that they were verbally abusing the interpreter. So, I got a really bad taste in my mouth from remote consecutive medical interpretation and now I just do in-person and I do mostly consecutive in-person - specifically because I feel like people treat me better and because I have all of my tools in my toolbox. I can use simultaneous if I need to in a mental health setting or in a paediatric setting where the child is three years old and isn't taking turns. I do use simultaneous interpreting more in medical interpretation than most medical interpreters use.

OTÁZKA: My question related to that is, because this is such a new topic, especially for smaller languages and for smaller interpreting communities as is the one in the Czech Republic, that the question I'm asking the interpreters from Czechia who I'm interviewing is about whether your preparation process is different when you're interpreting for a company that deals with LGBTQ+ issues than when you're not considering inclusive language. Would you even say that you do assignments that are nonrelated to inclusive language at all, or would you say it's something you use every day in all your work life?

ODPOVĚĎ: I wouldn't say I use it every day, I would say it is really relevant in lots of different areas of medical interpreting that I do, and mental health interpreting like I mentioned, the providers are very, very purposeful about using person first language. About using plain language - which is a type of inclusive language. So I guess it depends on you, whether I have the providers I'm interpreting for that day - are they using really high register medical terminology and struggling with using plain language? in which case I might not interpret inclusive language that day, but I also interpret a lot for developmental-behavioural paediatrics - for lots of children with special needs, and so I almost find myself at odds with inclusive language sometimes, the parents will tend to use person first language when referring to their children with autism, whereas the providers will use identity-first language when referring to autistic children, which by and large is the language that's preferred by the autistic community – the identity-first language. So, it's almost like sometimes I hear people using person-first language thinking it's applicable to all situations, so that's kind of something that I struggle with sometimes, because I have to keep in order, okay, are they using identity first or are they using person first? Who's using what and making sure to accurately interpret that in the other language, so people understand, if they even understand or recognize it at all, which in a lot of cases they don't, so I pay special attention sometimes to interpreting messages that maybe people aren't even aware of me taking that special attention, interpreting those messages. And I also teach interpretation as well, and when I'm teaching interpretation, I talk about person first language, outside of talking about mental health or talking about accuracy, when I talk about language access laws and regulations, I talk about person first language when referring to patients with limited English proficiency. Because a lot of the verbiage is very dehumanizing in referring to people with LEP as LEPs and I explained to my students why I prefer to say a person with LEP or people with LEP because then at the very least I'm putting that person first even if LEP isn't the nicest acronym in existence.

OTÁZKA: Do you have some experience with interpreting specifically for organizations dealing with LGBTQ+ related issues or specifically gender-related issues?

ODPOVĚĎ: I would say the only specific experience I have is I volunteered for this organization called Equality Virginia and it's an advocacy organization for LGBTQIA rights and they had their TIES summit. I would help them with their language access component of their of their TIES summit, which is the transgender*, inclusion and empowerment

summit, but I didn't actually interpret for them, but I worked with them on how to ensure that your interpreters are actually going to be affirming to people's identities and making sure that people know how to reflect the linguistic choices that people make with what they say in terms of inclusive language and things like that and then just like some of the accessibility logistics. I would say that's the most I've done that specifically for an organization that's dedicated to anything related to LGBTQIA rights.

OTÁZKA: Was that Spanish specific?

ODPOVĚĎ: It was Spanish specific, I also was able to advise them on accessibility for folks who were deaf or hard of hearing, but that was just a portion of what I did, most of it was, okay, how can we make this conference that's going to be virtual, accessible to Spanish speakers.

OTÁZKA: And what was your advice for them? Was it specific linguistic advice and how to interpret the most common terms? what are their equivalents? Or was it generally like you're giving them a presentation of why it is important and things like that?

ODPOVĚĎ: It was more helping them figure out how they can choose a language service provider that would be sensitive to the particular needs, so how to be affirming. How to ensure that your interpreters know how to interpret non-binary pronouns in Spanish. How can you get these assurances from these interpreting agencies, things like that.

OTÁZKA: Since it was Spanish-specific and you work from Spanish and into Spanish, how do you deal with Spanish being a gendered language in general?

ODPOVĚĎ: For the most part, I actually wrote an article about this on my website, how you can be mindful of gender. Are you making assumptions about gender, for instance, if someone says the nurse is coming to the room soon, how do I know that it's a female nurse, but everyone in Spanish will immediately say *la enfermera* the female nurse, and so I took this amazing training by modii.org and it was in the Spanish language and from what I understand they're like a subsidiary of a translation company and they have these amazing presentations on inclusive language and I attended a couple of their presentations and the great thing is that they're free if you're able to get into them and I was able to attend a couple of their presentations and I attended one on gender and sexual diversity which is actually from their training which is why I don't say interpreting for the LGBTQIA+ community, I say interpreting for gender and sexual diversity specifically because I learned that phrase from them in Spanish and I just loved it. And I always try and give them credit where credit

is due on that. They taught some really really interesting workarounds for how to interpret in a gender-neutral way nurse so instead of saying nurse and having to choose a gender, because honestly a lot of Spanish speakers either aren't aware of the gender-neutral endings that even though they're not accepted by the Spanish academy, they're still used by people all the time, and there's generally agreed upon rules there. Even if they're not officially recognized, so if I were to say *le enfermere* instead of *la enfermera* or *el enfermero*, because what might happen if I say *le enfermere*, the person is going to be like, excuse me, it's *la enfermera*, or they might be like, why are you talking like that? there's only two genders, male and female, what are you doing? Because there is like that resistance against it from a lot of the folks I interpret for, who are predominantly from central America, but I can say *el personal de enfermería va a venir*, the nursing personnel will be here soon, or someone from our nursing personnel will be here soon, like that. There are some workarounds in the Spanish language that fall within the existing grammar constructs that you can use, and it might not be as common, but to someone who might be unfamiliar with gender-neutral Spanish, or might be hesitant, or completely opposed to gender-neutral Spanish, will be much less likely to be opposed to personal De enfermería, which still falls within Spanish grammar rules.

OTÁZKA: In Czech we have something called general masculine that when you say 20 architects, automatically you assume that are 20 male architects even though it might be a mixed group so is there something like that?

ODPOVĚĎ: Yes we do have that however there has been a real push from especially Spanish speaking feminists to not use a generic masculine and the thing is, I have had instances where, for instance, if I'm interpreting the question, "Do you have children?", and if I interpreted "tiene hijos?", which means "Do you have sons?" or "Do you have children?", sometimes I've had people leave out their daughters, so it can be an ambiguous question for Spanish speakers, because the generic masculine, especially because a lot of the people that I interpret for and this is by no means putting anyone down or saying anyone is lesser because of this, it's just kind of a fact that I've observed is that a lot of people who I interpret for came from Central America and a lot of folks don't have a lot of education. So, what part of that might also be not understanding the generic masculine.

OTÁZKA: Okay, but when you talk about it generally, is there a workaround in Spanish?

ODPOVĚĎ: Usually, you would be binary about it, however, I would have to think harder on that, but I'm sure that there's a gender-neutral solution, I believe wholeheartedly that there are gender-neutral solutions for everything, even in gendered languages.

OTÁZKA: Yeah, might be more of a challenge, but yeah, I agree with you. So, can you remember some of the hardest challenges or some interesting obstacles you had to deal with when interpreting inclusive language?

ODPOVĚĎ: You know, it's really funny, I don't feel like it's been a huge obstacle for me. I find that mental health settings are the settings where it comes up the most. Because a lot of the mental health settings where I interpret have big flags and stickers and flyers that say this is a safe space and have a rainbow flag on it and so in keeping with that I guess the biggest challenge is that I sometimes encounter that the provider asks the patient, what are your pronouns? And I ask in Spanish, and then they're like, what are pronouns? So, there is not a whole lot of knowledge about pronouns in at least the population that I interpret for.

OTÁZKA: All right, so it's more on the part of the clients actually and not the providers, so I would guess in a lot of the situations it would be the other way around.

ODPOVĚĎ: I've interpreted for a provider before where their pronouns were she, they, and the provider introduced themselves with their pronouns, and the patients like, what's that? And the provider chose not to get into that explanation, I assumed just to not derail and make the appointment about pronouns and things like that, versus about what the patient was there to be seen for. The provider just said, don't worry about it. And then after the fact the provider had a conversation with me, like a post-session, and was like, do you think it was weird for me to give my pronouns? And I said, no, I don't think it was weird for you to give your pronouns, I think it's appropriate for you to give your pronouns, you might occasionally encounter, especially at least with the population I work with people who might not be familiar with what pronouns are, in which case you have to make a choice, do I explain to them what pronouns are or do I kind of move on from that? And I think at the very least, it's important to expose the patients to that because they might face similar questions in the future or maybe they're going to encounter other people who also use non-binary pronouns, and then they might have to kind of think about it themselves and think about how they're going to handle it and know what to do moving forward.

OTÁZKA: So, you think it's a good idea to announce your affirming stance right off the bat no matter what?

ODPOVĚĎ: Not no matter what I'm typically pretty conservative with my pronouns simply because in the vast majority of cases the people who I interpret for are either not aware of it or very much opposed to it in which case the way I see it is if I show up to an appointment and I introduce myself with my pronouns it might start kind of a debate or a reactionary kind of knee jerk reaction of just maybe saying things that are going to make me upset.

OTÁZKA: And maybe them trusting you less as well.

ODPOVĚĎ: Exactly and then shifting the focus of I interpret for medical so obviously the focus is supposed to be the patient and so if I make the focus me and my pronouns it's shifting the focus to me almost and to kind of a philosophical discussion versus staying focused on the medical appointment. However, I will say that in mental health settings, one of the big advantages of being an in-person interpreter is pretty much all the mental health places that I could interpret at I've already interpreted at and it's important to know the culture of the healthcare facilities that you're in. Because I know which facilities have that affirming culture, and I know that if I introduce myself with my pronouns at this appointment, someone else is going to introduce themselves to that person with their pronouns in a few minutes, so it's not a big deal, it's a bridge that's gonna have to be crossed anyways. So I'm usually pretty selective about when I share my pronouns, however, I have been told by patients, and it was really surprising to me, I once had a patient ask me if I was gay, and I had like nothing on me, I had like no pride flags, nothing, and I was just interpreting for them, the patient was bi, and the patient asked me if I was gay, and it was in the hallway, and I felt like if I had told them I'm sorry, I can't answer personal questions, they might have gotten offended and it might affect our level of rapport and so I answered "A little" and they were like, I knew it, I knew it, I knew it. And the whole time they were just like so enamoured with me and they ended up saying that the reason why they assumed that I must be gay, or some level of gay is because I have a facial piercing and I have the side of my head shaved, so they thought I would be accepting of alternative lifestyles. I've been wanting to put like pronouns stickers on my badge, and a rainbow flag or something on my badge, and then that way, if someone looks at it themselves and they choose to look at my badge and they choose to pay attention to those things, that's on them, so it's not me forcing it on them, it's just here if you want to look at it.

OTÁZKA: So, I guess for these kinds of clients it is a good idea to announce that you're a safe space, not in an aggressive way.

ODPOVĚĎ: Yes exactly, that's why I really think a happy middle ground where I'm not calling too much attention to myself and not detracting too much from the purpose of the appointment, because I think fundamentally even if someone absolutely hates LGBTQIA+ folks, they think they should die, I believe that even that person has a right to healthcare. So I don't care if you feel that way, I'm not here to convince you, I'm not here to change your mind, I'm just here to let people who might be within that community know that I'm okay, I'm not gonna be a source of problems for you, and I have heard that from unfortunately some patients I've interpreted for who are members of the community that they've had really bad interpreters in the past. And not really bad in terms of skill level, but really bad in terms of refusing to interpret their pronouns and even dismissing themselves from assignments, because they thought it was a conflict of interest for them to interpret because they were just so opposed to someone being gay. Which is really sad, I don't think anyone who goes to a medical appointment, or a mental health appointment should have to be rescheduled or have to rely on a phone interpreter because their in-person interpreter who is probably still going to get paid for showing up, just can't bring themselves to be impartial.

OTÁZKA: Yeah, it's like kind of the first rule "Be impartial!" but yeah, I guess not everybody aligns with that.

ODPOVĚĎ: A lot of interpreters tell me that it's important if you learn about these things because you may interpret for someone who might use these terms. And they say, well, I don't particularly agree with the lifestyle, but our code of ethics says that we have to be impartial, and they think that just because the codes of ethics say that they have to be impartial, that somehow that automatically means that all interpreters are impartial, and I definitely don't see that. It's a huge red flag for me.

OTÁZKA: Yeah, that's important, you say we have to educate ourselves, because no matter what our stance is, we have to remain impartial and faithfully interpret what the people are saying. So, what advice would you give to interpreters, that are trying to keep up with this evolution of inclusive language, what sources to look for, how to keep up.

ODPOVĚĎ: It really depends on what type of inclusive language we're talking about. Going first to the big one, gender neutral language, because there's a difference between gender inclusive and gender-neutral language, they are two completely different things. Who are we being inclusive of? Specifically for gender neutral language, I always say one of the best communities to turn to is the non-binary community. That doesn't mean that all non-binary

people use gender neutral pronouns, your pronouns don't have to have anything to do with your gender identity, however I have found that more people in the non-binary community use gender neutral pronouns. Going straight to the source. Don't go to these language academies, they have their own agendas, they're not going to be reflecting the linguistic realities of the people that they supposedly represent, and they are vestiges of colonialism and all these other things that I could say about language academies. But going to these communities, finding non-binary wiki - it is a good one, it does have different languages on it, not all of them. Another really great resource is *Do you want to learn more about trans people* so the trans* umbrella can include non-binary identities, I have plenty of non-binary friends, who don't consider themselves trans*, so it's not going to be your end all, be all only source, but *Do you want to know more about trans people* is a Facebook group where you have trans*, non-binary people, gender non-conforming, basically everyone who would fall under the trans* umbrella, these are actually people who are in this community and they're willing to answer questions. So I think that's another important thing is go where people are willing to answer your questions. Don't just show up to a non-binary meet and greet or something like that, where it's designed for non-binary people to meet up and become friends if it's not for you. Go to this Facebook group where everyone is willing to answer your questions. And you can just ask "Hey, I am a Portuguese interpreter, and I was curious, and I don't really know where to turn or where to go to, to find information about gender neutral language in Portuguese? I want to make sure that I'm prepared to interpret for people who might use gender neutral pronouns." And I think that's a perfectly acceptable question to ask, and then you're going to get a lot of people answering your questions passionately. Going there and asking a question like that in those types of spaces where they're open to hear your questions is a really great starting point. And then sometimes just googling it - I swear to you I google in Spanish sometimes I'll just put my question in Spanish and just google it and see what comes up and make sure I look at the Spanish language websites - there's lots of articles out there where people talk about their opinions, like editorials and things like that, and just going through and having your finger on the pulse of that. I even used to recommend Twitter because hashtags are super helpful, maybe Instagram might be useful for that, finding out what hashtags people from that community are using, and looking through those posts under those hashtags. Or even just putting the word *non-binary* in or *gender-neutral* in your language in a hashtag and seeing what results come up and then following the trail of cookie crumbs and trying to find good resources, good posts and sometimes there are entire

communities that you otherwise wouldn't have found that way. And I do that with a lot of autistic folks on Twitter. I wanted to see how autistics spoke about themselves in Spanish. Did they use person first language? did they use identity first language? and it's very much the same as in English, it's all identity first language.

OTÁZKA: It's the same in Czech as well.

ODPOVĚĎ: So just really using those kind of non-traditional sources, a lot of people love looking up dictionaries, but dictionaries just don't keep up with the changes, and a lot of those dictionaries are less likely to fall victim to biases that language academies are, because language academies are so established and have a long history involved with prescriptivism and things like that, whereas dictionaries are a little bit less so, but even then dictionaries do have biases. And they're not going to stay up to date as quickly as stuff online.

OTÁZKA: That's great, it's always good to ask the community, that's a really good piece of advice, but would you say when you're in an assignment and maybe you are interpreting for somebody that identifies as non-binary, but you don't actually know what exactly is their preferred way of referring to them, would you say that it's always a good idea to ask? or would you be cautious in some cases?

ODPOVĚĎ: I probably wouldn't ask; I would probably ask myself why am I making this assumption right now? because I think what happens a lot of times is people tend to assume that for instance non-binary people have a particular appearance or a particular way of dressing or a particular way of conducting themselves. And I try to prevent myself from kind of like, "I have a feeling...", I instead ask myself, "Why do I have that feeling?" and try to treat everyone equally, which is why I'd rather do it based on the setting versus on an individual by individual basis, unless they've given me some kind of like definitive proof, like they refer to themselves as *they* but then they refer to themselves as *he*. And they keep on referring to themselves as *he*, but I heard them refer to themselves as *they* in Spanish one, which is pretty distinctive, in which case I might ask them what their pronouns are, because in that case they've given me at least a little crumb.

OTÁZKA: Yeah, I more so meant situations like these or when it's for example an event specifically focused on gender stuff, things like that, that if it's a good idea to ask specifically, what is their preferred way of relating that into a different language as well.

ODPOVĚĎ: Let's say you're interpreting for an event and the event is specifically related to LGBTQIA topics I think you automatically get put in that category of - This is an event

where it's expected that people are going to exchange pronouns - and in that case especially if it's a multilingual event I also don't like to assume whether someone speaks a language or doesn't speak a language, I'd probably ask everyone regardless of if I got that spidey sense feeling like oh you might speak Spanish you might not. If I'm at an event and it's specifically geared towards LGPTQIA topics, I'm going to introduce myself with my pronouns in English and Spanish, and then I'm going to ask the other person, what are your pronouns. And I will say that I have removed the word preferred from my vocabulary, when it comes to pronouns, identity, I just say what are your pronouns.

OTÁZKA: I think that's better because that removes the idea that is something you made up or something that is only on voluntary basis if you choose to refer the person like that.

ODPOVĚĎ: Yeah, and that comes directly, like direct feedback from trans* and non-binary folks so don't want to take credit for that.

OTÁZKA: That's a great reminder, I didn't think of that. I wanted to ask you what advice would you give to interprets generally when it comes to inclusive language and interpreting, because my goal is to come up with some sort of a 101 handbook guide for interpreters specifically in my language combination, so I'm trying to gather some bits and pieces to tell them like yeah, one of the things would be go directly to the community, one section is going to be specifically on gendered language, things like that, but is there something you would want to give to the people.

ODPOVĚĎ: Usually what I tell people, at the beginning of almost every presentation I give about inclusive language is - You're already interpreting inclusive language. Because a lot of people think, oh, inclusive language is this very niche thing that I never interpret, and I even ran into this. I'm doing a presentation next year for cross-cultural communications and I wrote my summary for my presentation, and they tried to correct where I put "You already interpret inclusive language" they changed it to "You may already interpret inclusive language" and I rejected that change I was like no - You do interpret inclusive language you do. Also, to that inclusive language is more than just gender and neutral language, even though that's exactly what I hyperfocused on when you ask me for sources.

OTÁZKA: But it's the most controversial part of that, I think it's funny that all the other types of inclusive language people can usually get behind and they're like - yeah, we should learn that it's a good idea and it's the same for gender, but for some reason people are like - yeah, I don't agree with that lifestyle.

ODPOVĚĎ: Well also to something a really interesting observation, when I was giving my presentation on inclusive language for the state of Idaho, I was giving examples on a slide of identity first versus person first language, and I was actually quoting disability rights advocates who were referring to themselves using identity first language. And a lot of people were getting really angry in the chat during the presentation saying, you can't say that you can't say a person is disabled, and I'm like - I am literally reading you a quote from a disability advocate who is referring to themselves as a disabled person. And you can't tell me that I can't say that, because I'm reading their words, so also to that rigidity, it should always be this way, very binary, it's just that binary thinking really gets us, which is what's so funny about this all is that the binary thinking hurts us not just when it comes to gender neutral language, but also when it comes to person first language versus identity first language, when it comes to plain language, when it comes to all these other subtopics within the realm of inclusive languages. Binary thinking really kills us, we can't be thinking black and white.

OTÁZKA: And you already mentioned this a little bit, but I want to ask, if you've encountered some backlash when talking about this topic, people not agreeing with you, and how do you explain it to them or deal with people that do not agree? Apart from the Facebook comments and some patients being like - what is that, what are pronouns?

ODPOVĚĎ: This has been a huge source of stress for me, a huge source of mental anguish, because for me it's personal, especially when it comes to gender neutral language and some of the things that people say are just so horribly ugly, I really try to take a lesson from that, even if it's a negative experience even if I do face backlash. Away from that I try to figure out what can I do differently next time to make sure that it might be received a little bit better. I did the presentation for inclusive language with the state of Idaho department of health that really hurt me, I think I even stopped posting in the queer friendly interpreters and translators' group because I felt very triggered from that whole thing. It brought up a lot of stuff for me, and it took me a while to get into the mindset where I could try it again, and that's when I did the Tech forward innovation and interpreting summit, and I changed my approach a little bit. I tried to start off the presentation with a grounding message, something that we could all, regardless of how you feel about the topic, have in common. To start us off from the same page. I started off talking about the codes of ethics. And I didn't even talk about inclusive language, I started presenting in quiz format - do you agree or disagree with these following statements, "When I'm interpreting, it doesn't matter how I feel about the

topic, what I think about the topic...", things like that, that I should still interpret the message accurately and completely and just generally agreeable things for interpreters. And then everyone agreed. And then I said, what if I told you, in that respect, when we're talking about, maybe a lifestyle you don't agree with, pronouns that you don't agree with, it doesn't matter whether you agree with them or not, you have to interpret them, and if you don't interpret them accurately, the way that that person wants you to interpret them, then you're not being accurate and you're not being impartial. And breaking it down that way and starting off from that point I found it to be very effective. Then I got the complete opposite reaction for the innovation and interpreting summit, it was a different audience, it was mostly international conference interpreters, so I'm not sure if it's just a matter of a higher level of education, I'm not sure. But I did get way better reception I like to at least partly attribute that to starting off with that kind of like grounding topic and then just really starting off from that point if you like finding that common ground is a really good way. I will say in like Facebook groups and stuff like that like where people are just so consumed with their thoughts you can't talk to them about impartiality. They're not going to hear you, so I generally don't engage anymore because it's not worth my stress, anxiety, sadness. I just let it go. I generally do respond with the medical interpreting codes of ethics, and I will literally take screenshots. I started literally sending them where I highlighted and underlined and I posted three different things because we have three different codes of ethics for medical interpreters in the US, and I just left it at that.

OTÁZKA: That's good because that's something they cannot argue with, it's like facts. And that's how I found you through the summit.

ODPOVĚĎ: Yeah, I was really surprised because the day that they released everything for the summit I was so anxious, so nervous. I was like, oh my gosh, is it going to happen again? But I'm glad that it didn't, and I think I only got like one negative thing back from that. And then I did do another one with California Healthcare Interpreting Association on interpreting for gender and sexual diversity, which is the presentation that I did as well. And I did have a couple of people in the comments saying this isn't related to interpretation, this this is too political, and I'm like, how is this political? But I was really, really fortunate in that everyone was very supportive of the topic and I had some really great moderators, so I feel like they were a little bit of a human shield for me on that, which I was super grateful for, but also they work really hard, and then to have to shield out these unnecessary hateful things is unfair to place that burden on them too.

OTÁZKA: Yeah, that's heavy, especially when it relates to you so personally.

ODPOVĚĎ: Yeah, I really think this is an important topic. It really is and aside from like gender neutral language it's just so important in mental health specifically. I went to school for social work, and I didn't get my degree in social work, but I almost went that path. And just knowing how and why people in caring professions, people who are social workers, people who are mental healthcare providers use inclusive language and why they do, and then thinking that there are interpreters out there who just don't even recognize it and can't reflect those choices, so that's lost in the message. It's almost like that provider's intentions are pure and inclusive and affirming in so many ways and that's just not getting to the patient.

OTÁZKA: I wanted to ask is if there's anything else you'd like to add maybe specifically to a new audience that maybe are interpreters interested in the topic but unfamiliar with it.

ODPOVĚĎ: I mean just read about it. Seriously, just read about it. That's what blows my mind - so many people will just assume something and because they assume something they don't look it up anymore after that, and so they're essentially assuming at that point that they know everything about that topic. When they obviously don't and then they're blocking themselves off from further learning. So I usually like to say with any topic - my biggest mistake starting queer friendly interpreters and translators was thinking that I knew I didn't think that I knew everything but I definitely had this attitude or this impression that like I knew more than I did and then I started the group and then it was like a smack in the face where it was like no, no, I don't know a whole lot of stuff. And then through the process of being in the group and managing the group, I've learned more, but does that mean that I'm done learning? No, does that mean that people can't correct me? No. So being willing to make mistakes and I really try to put forth an effort in the Facebook group specifically of when I make a mistake, I will literally make a spectacle of it to show people, this is what you do when you make a mistake - Kelly made a mistake, you can make mistakes too, because I know sometimes people put me up on a pedestal, and that shouldn't be happening either.

OTÁZKA: You're right and it's like any other topic, when you go and interpret about, I don't know, fisheries, something like that, you learn the language of the people that actually do that, so why should it be any different in this topic right?

ODPOVĚĎ: That's an example I gave in my inclusive language presentation, the very first one that I did, if you're interpreting for workers compensation appointments and you're

interpreting for a lot of construction workers, where are you going to go to learn about the slang that the construction workers use? are you going to go to the real academia de *Lengua española*, go to their dictionary and look up the terms that they're going to use? No, you're going to talk to construction workers, so why wouldn't you do that here? People are so convinced that they're not biased and it's like we all are.

That's great, thank you so much, Kelly, this was very, very helpful for me.

Příloha č. 5: Rozhovor – Mgr. Daniel Dolenský

OTÁZKA: Jaké jsou Vaše zkušenosti s tlumočením genderově inkluzivního jazyka a pro jaké organizace?

ODPOVĚĎ: Obecně se to snažím dělat všude, ale specificky už asi 8 let tlumočím pro Prague Pride. Nedělám toho teď úplně moc, ze začátku toho bývalo víc. Ale slavnostní recepce k zahájení festivalu je něco, co se děje každý rok a dělám to opravdu každý rok už osmým rokem. Ze začátku toho bylo fakt víc, ale teď už kromě toho netlumočím skoro nic. I když zrovna příští týden jdu tlumočit něco mimo, k Pride Business Forum, takže dělám tyhle navázaný věci. Jeden čas jsme dělali s Jsme Fér, což je organizace, která řeší manželství pro všechny. S těmi jsem byl za poslancem Stanjurou, tlumočil bilaterální jednání konference, v Senátu apod. Takže Prague business forum, Jsme fér a Prague Pride.

OTÁZKA: A liší se nějak tipy podkladů, které tlumočnick dostane od těchto organizací?

ODPOVĚĎ: To mi přijde více méně to samé. Nenapadá mě, v čem by to bylo jiné.

OTÁZKA: Jestli mají právě třeba specifické podklady k tomu jazyku?

ODPOVĚĎ: Ne, to vždycky nechávali na nás s implicitním porozuměním, že se budeme snažit přizpůsobit jejich úzu, ale nikdy to nikdo explicitně nevyžadoval, nebo si toho aspoň nejsem vědom, myslím, že ne.

OTÁZKA: Takže nikdo neřekl: „Tady je naše příručka inkluzivního jazyka, takhle o našich tématech mluvíte, ...“

ODPOVĚĎ: Ne, vůbec, vůbec. že, vím že Trans*parent má svůj slovníček, tak ten jsem si samozřejmě četl, ale to byla moje iniciativa, ne jejich. Už se mi ale stalo, že jsem posílal specifické dotazy přímo na Trans*parent, když jsem řešil nějaký překladový problém. Ale to byla moje iniciativa.

OTÁZKA: A je od nich dobrá odezva, když jim člověk napíše, jsou proaktivní?

ODPOVĚĎ: No, to není proaktivní, ale když jim člověk napíše, tak jsou ochotní, uvědomují si, že to lidi zvenku nevědí a nemusí vědět.

OTÁZKA: Dobře, takže tedy nároky organizací byly, že neočekávali...

ODPOVĚĎ: Jejich nároky byly implicitní. Já bych řekl, že to očekávali. Asi by se ježili, kdyby člověk používal věci, který by se jim nelíbily, ale nevyjasnili si to předem.

OTÁZKA: Jak jste se k práci tohoto typu dostal?

ODPOVĚĎ: Já vůbec nevím.

OTÁZKA: Nevybírají si tlumočnick podle míry konzervatismu...(smích)

ODPOVĚĎ: Ne, to bylo přes agenturu a ten první rok, kdy jsem u nich začínal, tak to bylo na nějakém hodně pobočném eventu toho programu. Ale pak už si řekli dobře, tenhle může na ty oficiální věci.

OTÁZKA: A co tedy byly konkrétní věci, které tlumočnick potřeboval vyřešit ve směru z angličtiny do češtiny?

ODPOVĚĎ: Tenhle směr je rozhodně složitější. Samozřejmě je potřeba řešit ta základní terminologie, neutrální, neurážlivá slova, vyjasnit si, jak je to s LGBT, LGBTQI+, ... A to je jedna z věcí, kterou dělám aktivně, když oni mluví česky a třeba se to netýká ani tlumočení, tak to poslouchám a snažím se nasát jejich terminologii, to, jakým způsobem která slova používají. A zjistil jsem například, že během Prague Pride to každý s tou zkratkou říká jinak, že se to bere, že když se dá plus nakonec, schová se pod to všechno a nikdo to nebere jako urážku. Ale po těch letech to pomaličku nasávám a více méně už v tom mám celkem jasno. Druhá věc, která je potřeba vyřešit, a to je teda ta nejšílenější, samostatná kapitola – nebinární lidi, trans* lidi, otázka rodů, koncovek, která je brutálně složitá, místy fakt až neřešitelná.

OTÁZKA: A to mě právě nejvíc zajímá, jakými způsoby se tohle řeší.

ODPOVĚĎ: To věřím. No jednak zase, poslouchám. Před pár lety na Voices mluvili*y jedna nebinární osoba, a třeba ty to řešili*y tak, že střídali*y ženské a mužské koncovky více méně náhodně, klidně v jedné větě, bez ohledu na shodu. A to mi přišlo zajímavý, legitimní přístup. Ale další věc je se prostě zeptat. Prostě se zeptám. Naposledy jsem se ptal letos na tom oficiálním zahájení Pridu. Přijel*i šéf evropské organizace, která zaštiťuje práva trans* lidí, prostě poměrně významného celoevropského tělesa. A myslím, že ten šéf je z Bulharska snad, ale každopádně je to slovanský jazyk a identifikuje se jako nebinární. Vzhled takový androgynní, nejistý. Tak jsem prostě zašel a zeptal jsem se, jaká chce používat zájmena a řekl jsem mu, že jsme slovanský jazyk, takže musíme řešit i koncovky, tak u koncovku by chtěl používat. A cokoliv by mi řekl, tak já bych se přizpůsobil. A on si teda vybral, že chce mužská zájmena a mužské koncovky. Ale především byl fakt hodně potěšený. Aktivně mi děkoval, že jsem se přišel zeptat, i když mně to přišlo jako samozřejmost. A nejen z této zkušenosti jsem si odnesl, že jsou lidi vždycky rádi, když se člověk zeptá. Obzvlášť, když mluví slovanským jazykem, tak si uvědomují, že existuje morfologický problém a jsou rádi, že se to vyřeší předem. Takže když vidím, že je někdo trans*, nebo zejména nebinární, tak se fakt chci jít toho člověka zeptat, jaký jazyk chce používat, aby to bylo korektní. Takže

moje rada je prostě se zeptat, v každém případě, a není to urážlivý dotaz, naopak, oni budou fakt rádi.

OTÁZKA: A nesetkal jste se někdy s tím, že by to někomu vadilo, nebo ho to urazilo?

ODPOVĚĎ: Ne. Vůbec ne. Naopak, myslím, že to berou tak, že člověk respektuje to, že identita není zaškatulkovatelná a já se prostě chci zeptat, jak to je, ne s žádným zlým úmyslem, ale čistě proto abych mohl odvést svoji práci tak, aby byli všichni spokojení. Za mě v každém případě tohle udělat a nebát se, že by to někoho urazilo.

OTÁZKA: To je mnohem snazší udělat v situaci, kdy člověk tlumočí pro Pride, nebo Jsme fér. Ale myslíte, že je dobrý nápad se ptát i v jiných kontextech, kdy má člověk třeba jen „podezření“ na to, že by mohlo přijít nekonformní vyjadřování a podobně?

ODPOVĚĎ: Tohle možná vyzní blbě, ale ono se to většinou nedá přehlédnout. To bývá něco, co o sobě dávají jednoznačně najevo, protože více méně musí. Ono se to nedá moc přehlédnout. Pokud bych ale měl jen nějaké „podezření“ tak nedělám nic asi. Na to člověk ale většinou přijde už při rešerši řečníků, protože ty medailonky třeba už rovnou budou mít uvedená zájmena a podobně. Tohle je možná trochu odbočka, ale mám zkušenost s tím, že jsem tlumočil jednoho člověka z Ameriky, co se identifikoval jako nebinární a používal zájmeno They – Oni. A my jsme ho tlumočili strašně dlouho, asi 3 dny, to byl workshop a oni byli školitel. My jsme zjistili, že při vši dobrý vůli nejsme schopni dodržet plurál pro jednotlivou osobu, která má veškeré mužské znaky, a ještě jméno Steve, ono se to při vši snaze nedá takhle dlouho udržet a rozhodně to nebylo ze zlé vůle, ale nedá se to takhle dlouho. Plurál v češtině takhle prostě nefunguje, znamená to strašně moc komplikací, není to tak jednoduché jako v angličtině. Já jsem si vědom toho, že jsme brutálně selhávali, ale všichni chápou, že to není ze zlého úmyslu, že nechci ignorovat jejich identitu, ale že to zkrátka ujede. Z mé zkušenosti jsou k tomu všichni tolerantní.

OTÁZKA: Skvěle, to zní všechno jako veskrze pozitivní zkušenosti.

ODPOVĚĎ: Já s tím mám opravdu jenom pozitivní zkušenosti, vlastně nevím, proč by měly být jakýkoliv jiné. Protože pokud tam nepřijde opravdu někdo konzervativní v tom blbém slova smyslu a neřekne tohle já dělat nebudu...proč bych to dělal? Oni jsou ten klient, oni mají nějaký požadavek a mně je v konečném důsledku přeci jedno co říkám...

OTÁZKA: To si myslím že je velice důležitá myšlenka že úplně stejně, jako člověk respektuje slang jakéhokoli jiného odvětví, když je tlumočník. Tak proč najednou by tady to mělo být jinak? Je to takový hrozně velký téma, že člověk řekne, no a já s tím nesouhlasím, ale tam není s čím nesouhlasit, když je člověk tlumočník, že jo...

ODPOVĚĎ: Když s tím nesouhlasíš, tak tu zakázku neber. Je vlastně absurdní to nedělat, že jo. Člověk se vždycky přizpůsobí tomu prostředí, v kterém je. A tady přizpůsobit se prostředí znamená prostě být citlivej na věci, který v normálním diskurzu nejsou citlivý a řešit problémy, který jsou někdy neřešitelný.

OTÁZKA: Ovlivňuje Vaše zkušenost s tlumočením těchto akcí nějak Vaši další tlumočnickou praxi?

ODPOVĚĎ: Já se opravdu snažím o genderově inkluzivní jazyk vlastně v každým tlumočení. Od té doby, co si to takhle uvědomuju, a už to dělám dlouho, tak si dávám pozor na generické maskulinum, samozřejmě pokud nejsem v časovém presu, to pak rozhodně není priorita. Ale pokud mám ten čas, tak prostě řeknu studentky a studenti, na to studující jsem si úplně nenavykl, to už jsem zase jazykově konzervativní já, mně to zní fakt blbě, ale... ale kdyby, kdyby to bylo nutný, tak to udělám. Ale jasně, když můžu, tak tam prostě to hodím navíc, snažím se si to uvědomovat, v překladech se snažím vyceповávat. Dělal jsem jednu knížku, kde mi to editor velmi pečlivě opravoval, tak jsem si říkal, vlastně máš pravdu, tak jsem to doopravil ten zbytek, jasně, budeme inkluzivní. Prostě se fakt snažím neříct nic, co bylo problematický, a obecně se snažím prostě o inkluzivitu. Mega mě pobavilo na tom posledním zahájení Prague Pride oslovení: „Dámy a pánové a všechno mezitím“, to bylo pěkný, to jsem ještě v praxi nezačal používat, tam se to hodilo, ale to nejde převést do úplně všech kontextů no.

OTÁZKA: My už jsme tady trošku mluvili o rozdílu mezi překladem a tlumočením a je jasný, že v překladu je to samozřejmě jednodušší, se tomu inkluzivnímu jazyku věnovat, ...

ODPOVĚĎ: Jasně, no, člověk na to má víc času a je často jednodušší zkusit najít nějaký řešení, který se třeba vyhne problematickým koncovkám, což v tom tlumočení většinou na to není čas, to už je opravdu zátěž navíc, která už se fakt nedá. Fakt jsou příklady, který se nedají vyřešit. Můj archetypální příklad je, když mi trans* muž řekne: „Když mi bylo sedm a byl jsem malá holka“, tak jsem byla nebo byl, i don't know prostě to nemá řešení, nevím, co je správně, nevím, co říkaj trans* lidi, navíc to má každej jinak.

OTÁZKA: Proto se člověk ptá, ale i tak v tomhle případě to prostě není řešitelný. To by se musela ta věta nějak úplně přehodit.

ODPOVĚĎ: Ale jak jsme v minulým čase, tak tady to prostě nejde.

OTÁZKA: Já jsem se setkala hodně s použitím mixu singuláru a plurálu: Já jsem bili*y, já jsem šli*y.

ODPOVĚĎ: No ale to je fakt tak krkolomný prostě.

OTÁZKA: To jo, ale zase si říkám, že to je celkem jednoduchý a kdo ví, jak na tom bude společnost za pár desítek let, ...

ODPOVĚĎ: No, já doufám, že společnost za pár desítek prostě nebude řešit.

OTÁZKA: Jo. To by bylo fajn, ale čeština to nějak vyřešit muset bude.

ODPOVĚĎ: Ten jazyk je prostě nepřátelskej, no inherentně.

OTÁZKA: A jaké tedy zavádíte strategie v překladu? Je to jenom vyhýbání se rodům, opis, vyhýbání se generickému maskulinu, nebo i nějaké grafické řešení?

ODPOVĚĎ: Ne grafický, ne. To ještě furt není dostatečně standardizovaný na to, abych věděl, co použít. Máme tu hvězdičky, máme x, co mám teď použít. Pokud bych dělal knížky, který se specificky věnujou tomuhle tématu, tak si to s editorem vyřeším, ale vzhledem k tomu, že většina mých překladů jsou knihy o počítačových hrách, ...ale to téma se tam taky objeví jo, ale nemám úzus, tak se tomu vyhýbám a opišeme generické maskulinum.

OTÁZKA: Máte nějaký konkrétní příklad?

ODPOVĚĎ: třeba jsme teďka řešili u knihy, historický pojednání o počítačových hrách, kde jedna významná designérka je trans*. A v těch 70. – 80. letech to dělalo asi tak pět a půl lidí. A tehdy to programovala jako muž, protože ta tranzice proběhla až mnohem později. A to jsem právě řešil s Trans*parentem. Řešili jsme třeba to, že tam bylo slovo „creators“ a teď jsem nevěděl, jestli napsat tvůrci a tvůrkyně počítačových her, nebo jenom tvůrci, protože reálně historicky tam žádné tvůrkyně nebyly, tak nevím, jestli má převládnout jazyková inkluзивita a nebo historická přesnost, protože ty tvůrkyně fakt reálně nebyly, no a nakonec jsme to jak úplně opsali, úplně jsme obešli tu konstrukci aby tam ten rod prostě nebyl, protože opravdu reálně to byli jenom tvůrci, bylo by to nehistorický to tam napsat, na druhou stranu nám bylo blbý to tam nechat prostě v tom generický maskulinu.

OTÁZKA: To je super tahle snaha o eliminaci generického maskulina, to má podle mě fakt reálný dopady na vnímání lidí.

ODPOVĚĎ: Někdy je to prostě fakt strašlivě krkolomný, někdy to může sklouznout do hroznejch blbostí. Na druhou stranu, fakt mě štve věci typu, že prostě sekretářka nemá maskulinní variantu, protože sekretář je prostě skříň, a to jsou věci, který nevyřešíme, že jo, ale když můžu, tak to dělám, ale když si to uvědomím, že jo, já se nejsem prostě natolik woke a na tolik velkej světec, abych si to vždycky uvědomil, snažím se, ale někdy mi to určitě uteče, ale zase, není to zlej úmysl.

OTÁZKA: Právě, já myslím, že tam jde hodně o ten úmysl, že to je taková hrana obzvlášť při simultánním tlumočení, že jo? Kapacita versus snaha...

ODPOVĚĎ: Někdy prostě na to není čas, no, nebo se mi stalo už taky, že jsem tlumočil s kolegyní a ona použila nějakou pěknou inkluzivní obrat, tak jsem si říkal, tyjo to bych měl, tak jsem si ho zapsal a používal to taky.

OTÁZKA: Je jasné že překlad a tlumočení se v tomhle liší. Liší se nějak konsektivní a simultánní tlumočení, ze zkušenosti? Je v tom KT čas na lepší formulace, nebo je to vlastně podobný?

ODPOVĚĎ: Já si nemyslím, že by ten čas navíc tady mohl pomoci, protože tohle jsou věci, který buď už člověk má nějak vyřešený nebo ne, a nejsem si jistý, že by těch řádově pár vteřin navíc extra pomohlo, spíš bych řekl, že ne, že je to jedno. Rozhodně je to jednodušší se toho řečníka vyptat na ty podrobnosti, zatím co ty simultánky je to někdy trochu složitější, ale to je čistě logistika tý věci, jo, to nesouvisí s tím tlumočením jako takovým, ale že prostě s tím člověkem z kterého dělám konsektivitu bývám v užším kontaktu, prostě už z definice věci, takže si může před tím vyladit.

OTÁZKA: A kromě terminologie jsou nějaký další úskalí při tlumočení inkluzivních akcí? Tím myslím třeba jestli někdo potom nemá poznámky, že s tím nesouhlasí a podobně.

ODPOVĚĎ: Tak to se tady asi neděje, ale na druhou stranu, že jo, já jsem já jsem stíněnej tím, že nemám žádný sociální síť jakýhokoliv typu, to znamená, že aby ke mně se někdo dostal s nějakou hejtama, tak by se musel fakt snažit a za to to nikomu nestojí, že i když jsem byl v té televizi, jsem měl toho docela hodně, tak stejně jsem byl izolovanej, protože kdybych měl profil na Facebooku a tam prostě dělal takový to hele, teď tlumočím na Pride prostě selfiečko, možná by se někdo na mě sesypal, jo, je to klidně možný a vzhledem k tomu, že já si držím takovou zeď, o mě nikdo neví.

OTÁZKA: No, takže zpětná vazba od haterů nepřišla, to je super.

ODPOVĚĎ: Ne vůbec, jestli jo, tak o ní nevím, ale ať si klidně hejtěj, jak chtěj. Ne, umím si to představit, no, ale já s tím nejsem nějak zvlášť spojitelný.

OTÁZKA: A přišla zpětná vazba od organizátorů, nějaká typu: Tohle příště řešte jinak nebo naopak tohle bylo super...

ODPOVĚĎ: Úplně na začátku nám řekli, ať nepoužíváme slovo homosexuál, že se jim nelíbí, ale to bylo snad opravdu všechno, ale já nevím, jestli je takový, že se mám poplácat po zádech, že jsme to řešili dostatečně citlivě od samého začátku, aniž by nám někdo musel

říkat. Ale to je prostě nějaká sociální empatie úplně elementární. Už mám taky vyzpozorovaný, že radši prostě používat označení queer nebo gay. Ale to byla výtka na začátku, to byl asi rok 2016 nebo 2017. Ale pak už ne, nikdy už se mi nestalo, že by mi někdo něco vyčetl, což budu interpretovat tak, že to tlumočení bylo geniální.

OTÁZKA: Tak když ta zpětná vazba je taková, ještě naopak jsou rádi, že se člověk zeptá, jak to má řešit, tak to je ideální spolupráce.

ODPOVĚĎ: Mě to až opravdu překvapilo, jak byl nadšenej ten člověk, prostě já jsem to opravdu považoval za samozřejmost, já jsem to řešil v přípravě, nedařilo se mi to vygooglit, tak říkám, nevím, jdu se zeptat za organizátorem. Protože to je další specifická věc, že oni mívají velmi rozmanitý vizáže a profilová fotka nemusí úplně odpovídat tomu, jak vypadá teď, tak si říkám, prosím vás, kdo to je, já se ho potřebuju na ty věci dozeptat.

OTÁZKA: Taková kvízová otázka ohledně jednoho slova, co si o myslíte o slově hostka?

ODPOVĚĎ: Čistě akusticky se mi to nelíbí, nevím nakolik je to prostě jazykovéj konzervativismus. Ale spousta věcí je konzervativismus: „Za nás to nebylo, zní mi to blbě.“ Zní mi to blbě je nejpitomnější lingvistickej argument, ale zní mi to prostě blbě, nevím, že bych to kdy aktivně řekl, ale asi nemám lepší ekvivalent.

OTÁZKA: Takže když je to prostě v televizi, tak zatahá to za uši, ale...

ODPOVĚĎ: Zase, no prostě vím, proč se to dělá a upřímně mě mrzí, že nemáme nic hezcího, protože prostě ten shluk těch konsonant tam je prostě blbej, stk prostě, není to hezký, ale říkám, nelíbí se mi to, ale to neznamená, že bych proti tomu šel na barikády, prostě vím, proč se to dělá, a kdybych měl alternativu, tak ji hrozně rád použiju.

OTÁZKA: A takže právě na akci, kdyby někdo říkal *esteemed guests*, ...

ODPOVĚĎ: Tak já použiju vážení hosté a ty hostky asi ne, to zní jak hostesky, to bych asi nechal do sekce, „pochopí, že to není ze zlého úmyslu“. Já nevím, říkám, pokud se to stane mainstream, tak já se s tím asi smírím, stejně jsem se už víceméně smířil s lídryní, což taky prostě je blbý slovo, lídr je blbý slovo jako takový, ale zase vůdce je taky blbý, že jo, tam se člověk nevybere. Ale to je prostě konzervativismus, kdybych to slýchal od malička, tak mi to asi přijde v pohodě.

OTÁZKA: A napadají Vás ještě nějaké konkrétní jazykové problémy?

ODPOVĚĎ: Hlavně ty rody no. Ale třeba to, že když tam někdo prostě řekne *my partner*, tak já už bych potřeboval kolikrát rešerši, jaký je řečník orientace, pokud je bi, nebo nebinární, tak ten *partner* taky může být kdokoliv, že jo, a to je taky strašně těžký. Tam je

nejlepší se tý věci prostě vyhnout. Už se mi taky stalo, že jsem si v rešerši nedohledal, jaký používají rody drag queens, tam je to přiznaný, že je to role a jestli se nepletu, tak je to femininum, ale vím, že jednou jsem měl konsekutivu a byly tam právě drag queens a já v ten moment prostě fakt nevěděl, tak jsem šel prostě do plurálu, prostě nebyl jsem si jistej v ten danej moment, přišlo mi to bezpečnější, než prostě si tipnout a ustrélit se, protože pokud to nevím, tak se můžu brutálně seknout, a nedá se to moc obejít.

OTÁZKA: A co třeba řešení úplně mimo tenhle LGBTQ svět. Když někdo řekne: *So there was a shop assistant...*

ODPOVĚĎ: Člověk si na začátku něco tipne a pak z toho vycouvá, to se fakt ale stává s kde čím, člověk řekne: „Jak napsal profesor Brown“, a ve skutečnosti to byla prostě profesorka Brownová, to je prostě riziko povolání. Asi bych prostě řekl bohužel prodavačka automaticky, zpětně si to uvědomil, ale stejně bych to asi udělal, protože přece jenom už taky nejsem nejmladší a naskočí mi to tak, je to blbý, na druhou stranu, že jo, my to nespasíme všechno. Sociálně to rozhodně není hezký, že některý profese máme takhle kódovaný, ale to už je problém někde nad naší šarží.

OTÁZKA: Možná to gro spočívá právě v přípravě? V tom smyslu, že budu pak spíš vědět, jestli to je profesor Brown nebo profesorka Brownová...

ODPOVĚĎ: Ale může se prostě stát, že přiletí něco, co při nejlepší přípravě nemůžu vědět, kdokoliv může zmínit naprosto kohokoliv, ale zase se prostě myslím musí tolerovat, že je to tlumočení, není to dokonalý a nemá to být dokonalý. To bych ještě furt schoval pod přirozenou chybu a až to bude dělat AI, tak to ty chyby bude dělat úplně stejně, možná hůř.

OTÁZKA: Je něco, na co bych se měla zeptat organizací Prague Pride, Jsme fér a podobně?

ODPOVĚĎ: Zeptat se, jestli to řeší, jak moc to se u tlumočnicků řeší, jak moc by řešili, kdyby to tam nebylo, jestli přemýšleli nad tím, že by to nějak zexplicitnili, když něco zadávají, ale zase jo, tam fakticky je to zkreslený tým, že se ty týmy se hrozně obměňují, ta fluktuace tam je strašně velká, takže ony tam žádný standardy úplně neexistují. Jme fér je stabilnější, na druhou stranu toho tlumočení zase moc nepotřebují, a ono je fakt, že ta mladší generace už to tlumočení nepotřebuje, a starší na tyhle akce moc nechoděj, spíš vůbec, to jsou hodně mladý akce.

OTÁZKA: To si určitě myslím, že nebude úplně takový téma, přímo LGBTQ+ akce, ale spíš že to bude čím dál normálnější, že všichni lidi budou otevřeně běžnou součástí běžných konferencí a tam to pak bude na místě na místě řešit.

ODPOVĚĎ: Na druhou stranu, jazykově gay nejsou téma, trans* kolikrát nejsou téma, protože zkrátka respektuju to, jakým způsobem se představí a dál je mi to úplně ukradený, to znamená že to vlastně to není vůbec problém. Ale problém jsou ty nebinární, nicméně to je tak strašně maličká skupinka, že to je minorita v minoritě v minoritě.

OTÁZKA: Je to tak, ale není to něco, co se může přehlížet, jenom proto, že je to menší část společnosti. A tady nejde jen o nebinární osoby, ale o to, jak zahrnout minimálně ty dvě pohlaví, co jsou všeobecně uznávaný, že jo, což je právě to vyhýbání se generickému maskulinu a podobně.

ODPOVĚĎ: Já bych tak doufal, že to bude zautomatizovaný prostě časem, prostě stejně, stejně jako to manželství pro všechny má v populaci prostě obrovskou podporu, evidentně majoritní a mladší generace to fakt nechápe, proč už to nemáme dávno. A taky jsem někde viděl nějaký komentář, že prostě na nějakým gymplu byla škola v přírodě a kluk, kterej byl gay, poprosil, jestli by nemohl být v chatce s holkama, že by se tam cítil líp, všichni studenti s tím byli úplně v pohodě, všechny studentky s tím byli úplně v pohodě. Jediný, kdo to řešil byli učitelé a rodiče, kdyby se to nechalo na těch mladejch, tak řeknou, jasně v pohodě, prostě proč vůbec se o tom bavíme. Takže já očekávám, že celý tohle téma za 30 let prostě už nebude téma. Já tomu fakt věřím, protože opravdu mezi těma mladejma lidma je to úplně evidentní.

OTÁZKA: Je mi jasný, že pro tyhle organizace je tlumočení úplně marginální téma, ale určitě by mají zájem na tom, aby i veškerá další populace se správně, citlivě a inkluzivně vyjadřovala.

ODPOVĚĎ: A proto taky vydal Trans*parent ten svůj slovníček, což je užitečnej zdroj. Na druhou stranu, paradox je, že ty lidi, který si ten slovníček aktivně vyhledají, ho vlastně potřebujou ze všech nejmíň. A přimět lidi, aby si toho zdroje byli vůbec vědomi, ...těžký.

OTÁZKA: Kdybyste chtěl dát nějaké rady tlumočnickům, co právě jdou toto téma, tlumočit, nebo obecně se chtějí zajímat o inkluzivní jazyk a specificky genderově inkluzivní jazyk, tak co by měli udělat?

ODPOVĚĎ: No, přečíst si ty slovníčky, udělat si rešerše řečníků v každém případě, kolikrát je v těch programech už uvedeno, že používají zájmeno *They* tak už je jasný, že si musím najít, jak se o sobě vyjadřuje. Dohledám si prostě ty absolutně základní věci, že ano, u trans* lidí se dodržuje ten rod, kterej prostě ten člověk chce použít. To je základ, že jo. Dělam to, co ten člověk. Respektuju v tlumočení, jak se sám prezentuje, snažím se to překlomit a pokud nevím, tak se prostě jdu zeptat, to je fakt úplně základní věc, pokud nevím, tak se prostě

dojdu zeptat a není to ostuda. Není to problém, naopak je to prostě fakt ze zkušenosti z jejich strany hodnoceno velmi pozitivně jako vstřícný krok, kterým říkám, prostě jo, respektuju tvoji identitu, jenom mi prostě trošku pomoz, abych mohl respektovat tvoji identitu i v tom druhým jazyce, protože jinak si tipnu, a možná se ti to nebude líbit. Je mnohem lepší jít tomu naproti a fakt se zeptat, slušně se zeptat. Vysvětlit, že jsme slovanský jazyk a nejde jenom o zájmena, ale právě i o ty slovesné koncovky. A když bych měl hodně času s ním mluvit, tak se můžeme pobavit o tom, že prostě dělat plurálový koncovky, když mluví jeden člověk, je fakt zvláštní, což ta angličtina nemá, že jo, a jestli teda mám používat mužský koncovky, ženský koncovky, střídat, protože další problém těch hvězdiček a těch x je, že se to nedá vyslovit, že jo, jo, prostě dát mu možnost, prostě paletu, vyber si, prostě vyzobej si, co z toho chceš.

**OTÁZKA: Je super, že mám takhle informace od někoho, kdo u toho skutečně byl!
Něco závěrem?**

ODPOVĚĎ: Já se o to každé rok hlásím, protože to jsou strašně příjemný akce, prostě že oni jsou to prostě strašně milí lidi, že jo, že jak všechno je to takový tolerantní a barevný a hezký a prostě všichni jsou milí a já prostě to dělám opravdu jenom rád, že prostě jsou fajn, a to je další důvod, proč být tolerantní, ty tolerantní lidi jsou prostě příjemnější.

Příloha č. 6: Rozhovor – Mgr. Karel Pavlica, PhD., organizace Prague Pride

OTÁZKA: Já bych se vás na začátek zeptala, jak budu přistupovat, jestli to, co vy mi budete říkat, je za celý Prague Pride, nebo jenom za vzdělávací sekci, nebo za Vás?

ODPOVĚĎ: Aha, no já nevím, ono to bude asi taková kombinace, protože já bych to pojal spíše za vzdělávání, kde máme i nějaké společné workshopy. Na poslední celopřidové setkání jsem nemohl přijet, takže jsem se k tomu jednak ani nemohl vyjádřit a druhak se došlo třeba k nějakému konsenzu který ale já bych si úplně nezvolil.

OTÁZKA: No a k jakému konsenzu tedy došlo? Nebo respektive jak organizace Prague Pride přistupuje k inkluzivnímu jazyku? Já vím že máte příručku senzitivního jazyka, slovníček toho, jaké pojmy používat, nepoužívat, že je snaha vyhýbat se generickému maskulinu, ale vyvíjí se to nějak? Jde to nějak dál?

ODPOVĚĎ: Bohužel, nebo bohudík, jde o to, že to je věc, která se neustále vyvíjí a kterou i my sami přehodnocujeme nebo různě upravujeme. Takže to, co se vydalo minulý rok tak už já vnímám jako částečně zastaralé, proto se to snažíme aktualizovat. A zároveň, když se bavíme o míře inkluzivity v jazyce, tak se to sice snažíme dělat tak, že pracujeme s generickým maskulinem a podobně, ale zároveň co se týče používání hvězdiček, které se teď rozšiřuje tak ty nejsou úplně inkluzivní zase pro lidi s dyslexií a podobně, protože to slovo nedokážou přečíst. Takže ono to paradoxně zhoršuje porozumění textu, nebo čitelnost textu a úplně inkluzivní to není. Takže je to třeba nějakým způsobem vychytávat, nebo je třeba nějakým způsobem s tímto pořád pracovat.

OTÁZKA: Takže když se podívám do té příručky, tak už tam jsou některé věci, které nejsou podle vás aktuální, už jsou zastaralé?

ODPOVĚĎ: No obzvlášť pokud se třeba podíváte do našich příruček, tak dneska už bych to zase napsal jinak.

OTÁZKA: A můžete být konkrétní? třeba něco, na co jste změnil sám názor v posledních letech?

ODPOVĚĎ: V posledních letech, jak se tím zabývám víc a víc, tak si názory upravuji. Jedna z věcí, které jsem si všimnul že tam používám a teď se jí snažím nepoužívat je termín menšina. Ale to se hodně právě i používá ten termín – menšinový stres – jenže ono se to pojí právě s tím menšinovým statusem který je právě diskriminující a který může mít nepříjemné důsledky pro ty lidi, kterých se to týká. A třeba i v praxi se používá buď „zranitelná skupina“ anebo vždycky ve vazbě k té skupině lidí, které se to týká konkrétně, jestli queer lidi nebo nějací další. A co se týče menšinového stresu já používám radši termín „sociální stres“,

protože ono je to podobné – sociální je možná obecnější, ale vždycky to musí být společně s nějakým kontextem, protože když se řekne „menšinový“, tak se to automaticky nemusí spojit s queer lidmi, ale třeba s jakýmkoli zranitelnými skupinami.

OTÁZKA: Jo, určitě, stejně tak je dobré zahrnovat do toho i lidi s dyslexií do té inkluze, jak říkáte. To určitě souhlasím, to je zajímavé. Já jsem si myslela že ten pojem sexuální menšina, že už je přežitý.

ODPOVĚĎ: To taky a tam je i problematické i to „sexuální“ právě. No a druhá věc je že pokud jde o téma jako menšina/většina, tak je pořád ještě spousta lidí, kteří mají pocit, že by se věci měly řešit, nebo by měly být vzhledem k té většině a nemělo by se k těm ostatním nějakým menším skupinám přihlížet. To je další věc. Těch důvodů je třeba víc a ty důvody se u mě postupně skládají. Takže čím víc ten termín „menšina“ pokud možno nepoužívám.

OTÁZKA: No a jaké vy osobně preferujete řešení pro eliminaci generického maskulina, případně pro inkluzivní jazyk obecně. Hvězdička to teda není, ale je to nějaká středová tečka? Dvojtečka? anebo naopak úplné vyhýbání se rodu?

ODPOVĚĎ: No úplně ideálně kombinací. Když používáte hvězdičky a napíšete celý odstavec, kde ty hvězdičky máte, tak i když člověk nemá dyslexii, tak je to strašně nepřehledné, nečitelné. To my i víme. Když jsme dělali ty příručky, tak nám tam všichni potom říkali – „Těch hvězdiček, to je hrozné, to se nedá číst.“. Já osobně preferuji aktuálně středovou tečku. Ta hvězdička jednak je historicky starší a je více mezi lidmi známější. Ona pochází z Německa a zároveň má symbolizovat a zobrazovat celé genderové spektrum a ta středová tečka je podobná v tomhle směru, akorát je graficky přívětivější. To jsem si otestoval na kamarádovi, který opravdu má problém přečíst slovo s hvězdičkou, ale psal mi, že ta středová tečka je pro něj příznivější v tomhle smyslu. Ještě k té hvězdičce se pojí nějaké takové další významy – že to je sprosté slovo, nebo poznámka pod čarou a podobně, což zase může vlastně komplikovat čtení slov s tou hvězdičkou pro běžného člověka. Takže já dávám přednost té středové tečce, která se taky používá. Pak jsem viděl taky někde i celý text, kde používali dvojtečku, případně myslím že ještě podtržítka, nebo nějaké takové věci, které se používají ještě místo lomítka. Ono se to používá taky, jenom to není ještě tak nějak mezi lidmi používané tolik, jako ta hvězdička. To vídám třeba i v různých inzerátech už hlavně od neziskovek, ty hvězdičky, že tam mají místo lomítek, a tak se snaží být inkluzivnější, což je na jedné straně fajn, ale na druhé, jak jsem říkal, má to spoustu nevýhod pro mě ta hvězdička.

OTÁZKA: No a kdybychom se tedy bavili o mluveném jazyce? Tam se hvězdička nedá použít, tak jak byste to řešil?

ODPOVĚĎ: Já i v tom psaném textu, když to jde se, tomu snažím vyhýbat a už jsem se vyvinul za tu dobu co se tomu věnuji. Už se mi tak nějak v hlavě nabízí skoro samo různé možnosti, jak to opsat nebo jak to napsat jinak. Třeba kolegyně mi teď nedávno poslala nějaký text s hvězdičkami, který chce dát na web a už mě napadlo, že tady vůbec nemusí být ani hvězdička, ani tečka, ale dá se to napsat jiným slovem úplně jednoduše. Potíž u toho přepisování je, že se potom používají slova, která jsou nezvyklá a spousta lidí někdy říká i že takové slovo neexistuje. Třeba slovo hostka. Já už jsem to slyšel mnohokrát ale spousta lidí má pocit že to slovo snad ani neexistuje, ale existuje. Já jsem teď dokonce slyšel v televizi, jak Libor Bouček v jednom zábavném pořadu řekl že tam přijde host nebo hostka a říkal jsem si „wow, on použil slovo hostka“ a pak to úplně zabil tím, že řekl „no to je ale hrozné slovo já jsem ho použil poprvé a úplně naposled a už ho nikdy v životě nepoužiju“.

OTÁZKA: To je dobré, že to zmiňujete, protože to byla jedna z mých takových anketních otázek, právě co si myslíte o slově hostka. Protože mi přijde, že v poslední době vzbuzuje ve společnosti hodně kontroverzí.

ODPOVĚĎ: Jazyk je živý organismus, neustále se vyvíjí a neustále přejímá nová slova jak z cizích jazyků, tak i v rámci toho českého. Teď právě i v souvislosti s tím si říkám, jak to asi vypadalo po Národním obrození. To muselo být hrozné. No ale já jsem právě analyzoval jednu diskuzi na webu v jedné facebookové skupině, kde padla zajímavá otázka „Proč ženy, když mluví o své vlastní profesi nebo se představují tak používají maskulinum a řeknou já jsem *ekolog* a ne *ekoložka*“. Tam vlastně popisovali ty důvody, proč se tak děje a vlastně v drtivé většině zvítězilo, nebo bylo popsáno to že ten ženský tvar je pro ně nezvyklý, nebo že zní divně. Že ekoložka je jako vložka, nebo nějaké takové věci. Anebo další hodně častý důvod, že to tak prostě vystudovaly, že to tak mají v papírech a je to název toho oboru, takže to říkají.

OTÁZKA: To bych nečekala, já bych čekala že ten důvod bude spíš, že to maskulinum obecně má větší respekt ve společnosti, a proto se tak budou nazývat, aby ukázaly že to není podřadné.

ODPOVĚĎ: To tam taky padlo, ale asi jenom třikrát. Kdežto tohle tam padlo mnohem častěji, že to je prostě nezvyk, nebo že to tak už mají vžitě.

OTÁZKA: Jasně, ale tak to je veskrze pozitivní, protože to znamená, že se to může v budoucnu změnit.

ODPOVĚĎ: Pokud třeba budou mít důvod, ale i když sleduji třeba tu skupinu „Everyday Patriarchy Bullshit“, tam když se objeví kritika nějakého maskulina, často to lidem připadá bezvýznamné nebo ne úplně tolik významné, nebo jako nějaká blbost. Takže vlastně ten jazyk jim nepříjde zas tak významný, vzhledem k tomu tématu. Ale třeba mně přijde hodně, protože to je nástroj každodenního života a kde se právě odráží třeba i to nerovné postavení žen oproti mužům a podobně.

OTÁZKA: Určitě, a hlavně to, jak mluvíme a jazyk ovlivňuje to, jak přemýšlíme a naopak. Jsou i studie na to, které ukazují, že v zemích, kde jsou negenderované jazyky, tak je například větší poměr žen v politice a podobně.

ODPOVĚĎ: Já jsem viděl nějaké studie, tam kde se to genderuje, tak tam se obecně více zdůrazňují ty rozdíly mezi muži a ženami, a tak že to má vliv na to, že vnímáme muže a ženy rozdílněji, než doopravdy jsou.

OTÁZKA: Pokud se nepletu tak vy máte nějakou zkušenost i co se týče překladu z angličtiny je to tak?

ODPOVĚĎ: Já jsem před lety překládal titulky u seriálu, ale jinak žádnou větší zkušenost nemám.

OTÁZKA: Takže jste se nasetkal, že byste řešil v překladu, jak právě něco inkluzivního převést?

ODPOVĚĎ: Já pracuji se zdroji převážně hodně anglickými, protože ta oblast, kterou se zabývám, tak tam těch českých zdrojů moc není. Pak mám ještě kamarádku, která je vyloženě překladatelka a korektorka, se kterou některé věci řešíme. To je vždycky otázka, jak se to použije, ten termín, který je původně anglický.

OTÁZKA: A jak byste se tedy stavěl k takovému zásadnímu prostředku inkluzivity v angličtině, tedy tomu singulárnímu *they/them*.

ODPOVĚĎ: To je taky řešeno různě v češtině. Buď jsou lidé, jak mám třeba zkušenosti s nebinárníma lidma kolem sebe, tak jsou i takoví, kteří to takhle preferují. To znamená, že jim v podstatě onikáte, nebo nevím, jak to říct správně česky, ale prostě o sobě mluví v tom množném čísle a pak máte pořád pocit, že jim vykáte i když to je kamarád. Takže to je jeden ze způsobů určitě anebo se řekne já jsem byli, nebo něco takového, aby to nemuselo být byl/byla, tak se řekne byli, ale použije se to jsem místo jsme, aby tam aspoň nebylo to množné číslo.

OTÁZKA: A je proto nějaké oficiální stanovisko organizace Prague Pride, jak pracovat s nebinární češtinou?

ODPOVĚĎ: Pokud vím, tak teď nemáme žádné takové oficiální stanovisko. My jsme s tou mojí kamarádkou měli nějaké workshopy na tu nebinární češtinu, ale co se týče Prague Pride jako takové, tak ne. A ono navíc co člověk, to preference nějakého jiného způsobu a je to fakt spíš závislé na tom, jak ty lidi o sobě chtějí mluvit. Pokud jde o překlady, tak to zase řeší spíš ta kamarádka. Třeba v knihách a podobně, kde jsou nebinární postavy. Buď se to they/them přeloží, jako množné číslo, nebo se střídají rody anebo jsou i lidi kteří preferují střední rod, což je takový hodně velký nezvyk. Taky jsem zažil, že někdo chtěl komunikovat v angličtině, protože to je jednodušší.

OTÁZKA: Takže to je něco s čím se setkáváte běžně, nebo je to jako izolovaný incident spíš?

ODPOVĚĎ: Já dělám mentora v poradně *S barvou ven* a tam občas právě napíše někdo nebinární. Takže tam dochází k takovým různým preferencím z jejich strany a já se tomu nějakým způsobem přizpůsobuju. A taky už jsem viděl i ten střední rod v jednom pořadu na Netflixu. Jmenuje se to tuším *Jak se staví sexroom*, a tam jedna britská architektka pomáhá lidem stavět sexroomy a je také sexkoučka a jeden pár – žena a nebinární člověk, který používá to zájmeno *to* a oni to nadabovali a je to jeden z mála seriálů, nebo počinů, kde mi to nedělalo problém. Většinou s tím hrozně bojují a většinou to překládají často i blbě ty termíny, ale zrovna tohle je hezky udělané i hezky nadabované, že ten člověk opravdu mluví jako *to* a dabuje ho muž a je to jako nebinární trans* maskulinní člověk. Takže to udělali opravdu s velkým citem pro věc. Asi to musel dělat někdo, kdo o tom něco věděl.

OTÁZKA: Tak to je určitě dobrý tip. Já bych se zeptala konkrétně na tu komunikaci v angličtině, že si to někdo vybere, právě proto, že to je jednodušší, se o sobě vyjadřovat v angličtině, jestli to je něco izolovaného anebo se to stává víckrát?

ODPOVĚĎ: Určitě to není otázka jednoho člověka, ale pořád se s tím setkávám míň než třeba právě používání zájmena *to*, nebo střídáním rodů ve větě nebo tak.

OTÁZKA: Z toho, co jsem vyčetla, tak mi právě přijde, že prozatím pro češtinu střídání rodů je vlastně to nejčastější využití statisticky, nebo alespoň tak mi přijde že se to reprezentuje v médiích. Máte tu stejnou zkušenost, nebo je to opravdu rozmanité?

ODPOVĚĎ: Já jsem právě ještě žádný statistický průzkum nedělal, to by možná stálo za to a byla by to otázka výběru určitě. Ale právě s tím, jak se s tím setkávám, tak je to hodně pestré a já úplně nedokážu, možná to střídání rodu, ale je tam i to množné číslo, nebo to *to*... Prostě v podstatě skoro co člověk, to nějaká osobní preference. Plus samozřejmě i další

možnosti, že se někteří lidé snaží tomu rodu úplně vyhýbat, že to prostě řeknou nějak jinak, aby tam ten rod nemuseli říct.

OTÁZKA: No a jak nahlížíte na neozájměna typu *one*?

ODPOVĚĎ: No já toho nejsem úplně příznivcem, ale to zase není moje věc. Já bych si to nevybral, ale pokud se to někomu líbí a chce to používat, nebo s tím souzní, tak proč ne. Zase tam je otázka, v té psané formě se používají ty xka a tak a lidi s tím úplně neumí pracovat, nebo pak si stěžují, že to nedokážou přečíst. Ale je to způsob, jak tam dostat nějak víc tu inkluзивitu. Když jsme to řešili v rámci nějakého semináře tak lidi neměli problém s tím, že se pracuje třeba s těmi podstatnými jmény nebo takhle, ale když došlo na slovesa v minulém čase, tak tam už jim to přišlo nepodstatné nebo tak. Ale já jsem jim říkal, že i to je součástí toho. Že tam pak, když mají měkké i, tak mají pořád ten mužský rod.

OTÁZKA: To si obzvláště v češtině a v jiných slovanských vlastně člověk ani neuvědomí, kolik genderových markerů v jedné krátké větě existuje.

ODPOVĚĎ: No právě. Ono existuje i takový znak, já myslím z Indie nebo z nějakého asijského jazyka prostě, který kombinuje tvrdé a měkké i, že to je myslím y s tečkou (ÿ). To jsem si říkal, že by nemuselo být špatné a ulehčilo by to pak i lidem, kteří mají problém rozlišit, jestli se tam píše y nebo i tak by jim to ulehčilo život.

OTÁZKA: Aha, to je pravda, to je pak inkluzivní i pro osoby s dyslexií či dysgrafií. No a zeptám se, já vím, že určitě organizace využívá k nějakým svým aktivitám překladatele a tlumočnický, a protože moje práce se orientuje na tlumočení, tak mě to zajímá, jaké máte vy s tímhle osobní zkušenosti? Přišel jste do kontaktu s překladatelem, nebo tlumočnickem?

ODPOVĚĎ: Ohledně tlumočení, to moc ne. My jsme tedy minulý rok měli takovou aktivitu, zaměřenou na lidi s nějakým hendikepem, kde jsme měli lidi, co neslyšeli. Tak tam jsme řešili tlumočení, tam byly na té debatě nějaké ty tlumočnice [českého znakového jazyka]. A co se týče překládání, tak já jsem v kontaktu s tou kamarádkou, která hodně překládá. Překládá i to téma nebinarity, nebo překládala i nějaké nebinární autory a autorky, takže jediné takhle zprostředkovaně jsem se s tím dostal do kontaktu.

OTÁZKA: Dobře tak v tom případě se budeme bavit spíš na teoretičtější rovině, ale to vůbec nevadí, protože přece jenom tady tu organizaci pro mě zastupujete. Co by vlastně měl takový ideální tlumočnický nebo tlumočnice dělat, když bude tlumočit pro organizaci Prague Pride. Bavíme se teda ve směru z angličtiny do češtiny. Angličtina je

velice inkluzivní jazyk, čím dál víc, tak co vlastně je to první, co má udělat? Přečíst si příručky na vašich stránkách?

ODPOVĚĎ: Alespoň ten slovníček a základní principy a to, jak pracovat s tou inkluzivitou ve směru třeba s generickým maskulinem, protože já myslím, že tam je nás víc a minimálně s jednou kolegyní se o tom i bavíme o tom generickém maskulinu a těchto věcech, dost to řešíme a takže bychom to třeba neradi úplně jako slyšeli, když my se snažíme o tu inkluzivitu a tam by někdo používal tu generická maskulina a podobně. Ono to je specifické, většinou to člověk potřebuje říct co nebo přeložit co nejrychleji, co nejstručněji tak zase nějak jako přizpůsobit, no ale ono se to, když se mluví v češtině, tak se třeba i použijí ty oba tvary, i když z toho vypadne třeba dejme tomu to genderové spektrum, ale jak se řekne autor a autorka a prostě se tam přidá [ten druhý tvar], když už to nejde říct jinak.

OTÁZKA: Takže z vaší pozice je v pořádku, když je tam vidět snaha o nějakou eliminaci ale není tam třeba tak velký nárok jako na někoho kdo by psal pro vás článek?

ODPOVĚĎ: No otázka, jaký by to byl článek, my tam máme PR oddělení a máme tam lidi co třeba dělají korektury, pokud máme nějaké odborné vzdělávací články, nebo teď připravujeme celý vzdělávací web pro školy. Takže tam na to máme speciálně korektorku.

OTÁZKA: A tam všude ve všem, co děláte se objevují ty principy inkluzivního jazyka?

ODPOVĚĎ: Snažíme se no. Minimálně třeba vím, že my jsme to hodně řešili, když se jsme dávali dohromady ty příručky k sociální práci, tam jsme bojovali s těmi hvězdičkami. Korektury nám dělala ta kamarádka, se kterou na to někdy děláme kurzy na inkluzivní jazyk. Takže ta věděla, o co se jedná a ty hvězdičky tam nějak neřešila. Ale já už někdy se setkávám i s tím, že jsou lidi, kteří řeší někde ten inkluzivní jazyk a třeba tam dodají ten ženský tvar a pak to dostanou zpátky a mají to proškrtané nebo takhle. A je tam, že to je zbytečné, ale pro Prague Pride ne, tam je fajn, když se na to dbá.

OTÁZKA: A takže ale při převodu z nějaké kompletně inkluzivní formy celého genderového spektra stačí, když se tam přidá nějaká alespoň ženská forma a eliminuje se tak to generické maskulinum?

ODPOVĚĎ: No, to je alespoň trošku lepší, než kdyby tam byla jenom ta generická maskulina. Samozřejmě ideální, kdyby se nepoužívala vůbec. My třeba i ve vnitřní komunikaci se jim snažíme vyhýbat, tak aby tam nebyl takový velký rozdíl mezi tím, jak to máme vevnitř a navenek. Třeba máme dobrovolnictvo a ne dobrovolníky a tak. Používáme tam třeba určité tvary, které nemusí být úplně pro veřejnost ještě zažité, ale normálně se

takhle používají. Takže se tak nějak přirozeně už tímhle způsobem i vyjadřujeme, to používáme.

OTÁZKA: A to je zatím teda jenom pro interní komunikaci, nebo si myslíte že do budoucna tohle bude ta cesta, kudy jít?

ODPOVĚĎ: Ne, tak my se snažíme ve vnitřní i vnější komunikaci, aby to bylo v rovnováze. Já teď asi neviděl ten Facebook, co tam máme za příspěvky, ale tam se řešil nábor dobrovolnictva, jak to tam máme popsané. Ze zvědavosti se podívám, jestli to najdu.

OTÁZKA: Protože já to slyším často – studentstvo, dobrovolnictvo, posluchačstvo...

ODPOVĚĎ: Já možná používám spíš „studující“ a „vyučující“, tak mě právě pozitivně překvapilo že na Ostravské Fakultě sociálních studií, se používá to „vyučující“, i třeba v oficiálních dokumentech. Ale k těm studujícím se úplně ještě nedošlo. Tady vidím v jednom postu „Staňte se hrdiny a hrdinkami“ a pak tam je hvězdička, tak se to taky různě kombinuje. A já jsem to právě před časem viděl ten nábor dobrovolnictva a právě nevím jak to bylo. Každopádně, když se podíváte na ten Facebook, tak tam určitě můžete vidět, že tam ty hvězdičky jsou a případně s tím [inkluzivním] jazykem se tam určitě pracuje i na venek.

OTÁZKA: To je určitě skvělý počín. No a kdybychom zůstali ještě u teoretické situace, kdy přijde tlumočnick nebo tlumočnice a má tlumočit dejme tomu někoho nebinárního. Je v pořádku se jít zeptat, jak to má vyřešit přímo té osoby?

ODPOVĚĎ: Podle mě je to úplně ideální, protože jak jsem říkal, každá osoba má často nějaké individuální preference tak to je úplně nejlepší ve vztahu k té osobě.

OTÁZKA: No a nestane se, že by to někdo bral nějakým způsobem urážlivě?

ODPOVĚĎ: To já si myslím že to je spíš naopak. Že je lepší se zeptat, a i ty nebinární lidi to tak berou, protože pořád ještě narážejí na lidi, co to vůbec neznají, co neví, co to je nebinarita. Takže pořád lepší se zeptat než něco předjímat, nebo si to nějak myslet a pak to právě dělat špatně a vůbec se na to nezeptat. A ono samozřejmě se dá pochopit i to, že ty lidi i když se teda dozvědí, jaké jsou ty preferované rody a podobně, že než si na to zvyknou, že to dělají špatně. S tím se ale nedá nic dělat, protože člověk je nějakým způsobem zvyklý mluvit, nebo ten jazyk používat a třeba když se to stane v tu danou chvíli, tak se to nedá změnit hned. To si člověk musí trošičku zvyknout, nebo se tím se naučit pracovat.

OTÁZKA: Takže je to něco, co byste doporučil, předtím si se snažit o tom něco načíst, nějak se familiarizovat s prostředím, než se člověk vydá do těchhle vod.

ODPOVĚĎ: Určitě, no obzvlášť jako ta nebinarita, pokud mluví o člověku, jako o tom, používá třeba zájmeno *to*. Já jsem si psal s takovým člověkem v poradně a pro mě to byl

strašný nezvyk, to používat. A v tom mluveném projevu obzvlášť si myslím, pokud se potřebuje nějak rychle překládat, tak je dobré, když se člověk připraví s nějakým předstihem.

OTÁZKA: A odkud by právě se měly tyto informace čerpat?

ODPOVĚĎ: Tak ono je to různé, je to v zásadě skoro jedno. Nějaké informace máme my i na webu, nebo stačí nám napsat. A pak je to třeba ta organizace Trans*parent, která sdružuje trans* a nebinární lidi, takže tam mají určitě taky spoustu informací k tomu. Nebo si najít někoho z té překladatelské obce, nebo v tomhle směru kdo s tím pracuje, což je třeba právě kolegyně Jana Kunová, která s tím má zkušenost.

OTÁZKA: Akorát to se člověk právě těžko dozví, kdo zrovna tady z Obce překladatelů má zrovna zkušenost. No je to ještě dlouhá cesta zkrátka.

ODPOVĚĎ: Ona je to ta Jana Kunová, která se v tom angažuje a my se mezi sebou tak trochu známe skoro všichni v republice, kdo se tomu věnujeme. Pak ještě Jana Valdrová, ta je lingvistka a Vít Kolek. Myslím, že pokud se o tu oblast člověk začne zajímat, tak zjistí, kdo se tomu věnuje

OTÁZKA: A je někdo nebo spíš něco, co byste mi doporučil že by určitě mělo zaznít v té akademické práci o inkluzivním jazyce a obecně o převodu nebinarity? Něco, co lidi často neví, nebo v čem se nejvíc chybuje.

ODPOVĚĎ: Já bych do té otázky inkluzivity hodně zahrnul převážně u nás v Česku tu práci s generickým maskulinem, a to je najednou určitý způsob, jak s tím pracovat a tam je spíš otázka toho, že se do toho lidem nechce, nebo si nějak zdůvodňují proč to nedělat, nebo proč to není důležité. A pak je tady ta část, které říkám senzitivní jazyk, to způsob, jak s tím jazykem pracovat, jak mluvit s druhými s respektem, chovat se k nim s respektem a mluvit s respektem a tam vlastně máme aspoň ty základní principy, co se třeba hodně používá. Taky je nějaká LGBT komunita a podobně, což třeba ta komunita – já lidem říkám, že něco takového neexistuje, jako celosvětová komunita, člověk projde coming-outem, probudí se a pak se najednou stane součástí nějaké celosvětové šťastné komunity. A používá to i spousta queer lidí úplně běžně. Strašně často, když se řeknou třeba LGBT komunity tak je to v pořádku, protože ty existují místně a takhle, ale jedna velká celosvětová LGBT komunita ne. Tak to hodně jako lidi používají. No pak je otázka, jak mluví lidi a pak jaký jazyk používají média a mně přijde, že hodně médií pořád někde ještě zaspalo dobu a pohybují se někde v 90. letech. Používají zastaralý jazyk, pořád tam ještě jsou samí *homosexuálové* a takhle, na to se ani nedokážu dívat a přemýšlím co s tím, nevím. Já to chci nějak reflektovat odborně, chci na to udělat nějakou studii, že bych se podíval, jak média pracují s jazykem.

A to je to jediné, co mě k tomu napadá, protože jsem psal třeba i zpětnou vazbu do Seznamu nebo takhle a ani mi na to neodpověděli konkrétně nic. Takže tam asi nemá smysl to s nimi osobně řešit, nebo nějak jim poskytovat zpětnou vazbu. Ale třeba tohle bylo ohledně situace, která se stala před už myslím že dva roky zpátky na Slovensku v té Teplárně, jak tam zastřelili dva lidi a oni o nich často psali jako o homosexuálech, přitom jeden byl bisexuální a druhý byl nebinární. Takže to bylo i fakticky prostě špatně. Oni si to ani nezjistili a i ti, co se k tomu snažili přistupovat s respektem si vůbec nic nezjistili, to téma je asi nezajímá, nebo já nevím. Nebo že jsou pořád v tom tak, jak to znají, tak tak že je to v pohodě. Ale není no a používají ten jazyk prostě strašně zastaralý a stigmatizující.

OTÁZKA: Tak to je to je taky určitě dobrý bod, že třeba individuální lidi, co se o to zajímají, tak vědí, kde ty informace najít a tak, ale že u médií to bude ještě problém, běh na dlouhou trať.

ODPOVĚĎ: Podle mě je tady strašně důležitá otázka nebo důležitá věc kterou je třeba zdůrazňovat – proč je to třeba, nebo proč je to důležité. Já se teď snažím zaměřovat hodně na tohle, když mám nějaké semináře, tak se tam snažím vždycky v úvodu nějakým způsobem reflektovat proč to děláme a proč se na to zaměřujeme. Protože spouště lidí to opravdu přijde jako naprosto bezvýznamná věc a chtějí mluvit takzvaně tak, jak jim zobák narostl.

OTÁZKA: A to mě tedy určitě zajímá, jak to vysvětlujete, ty důvody někomu, kdo se s tím právě třeba nesetkal, nebo nechápe proč by to měl dělat.

ODPOVĚĎ: No snažím se jim vysvětlit, nebo i s nimi třeba debatovat na to téma. Jednak já do toho zahrnu ještě tu politickou korektnost ve smyslu, že se to používá taky v negativním smyslu, ale překvapilo mě, že ty lidi tolik asi média nesledují jako já, tak to třeba berou i v pozitivním slova smyslu. Já mám docela rád jednu stránku, ze které hodně čerpám, jmenuje se radical copy editor (radicalcopyeditor.com), tam je hodně o té práci s jazykem a s termíny. Z toho jsem právě i z hlediska toho proč je to důležité řešit vycházel. A takže se tam s nimi bavím o tom, že ten jazyk je nástroj jako jakýkoli jiný nástroj a že ta stigmatizace probíhá hodně neviditelně i v tom jazyce a že tam vlastně jsou hlavně tři ty nástroje, nebo tři věci, které se tam můžou objevovat. A těmi jsou dehumanizace, patologizace a to zneviditelnování. A to má negativní vliv na ty lidi, kterých se to týká a nejen na ně, ale svým způsobem to může mít negativní vliv samozřejmě na celou společnost a ukazuje jim tam, vztaženo třeba k minulosti, jak vlastně ti bílí mužové z počátku byli všude v té vědě a takhle, takže se tam vymýšlely ty teorie ohledně i vymyšlených ženských diagnóz, nebo pseudodiagnóz ohledně třeba ženské hysterie a snažili se to léčit, což právě byly v rámci té

patologizace a toho přesvědčení, že ty ženy jsou méněcenné a že ty ženy jsou v podstatě na druhé koleji. Taky je to v tom jazyce u nás pořád nějakým způsobem. A proto se snažíme odstranit to generické maskulinum a s tím nějak pracovat.

OTÁZKA: Dobré vysvětlení, to věřím že když takhle začnete seminář, že už je tam lepší předporozumění potom všech.

ODPOVĚĎ: Jak se zabývám tím jazykem, já se nezabývám jenom třeba tímhle tématem ale i třeba takové věci, které fakt nedávají smysl, že když řeknete že někdo trpí nějakou nemocí, o které třeba ani neví, tak to nedává vůbec žádný smysl. A nedávno jsem narazil právě na článek, kde bylo v nadpisu, že tolik a tolik lidí trpí nějakou nemocí a pak se psalo, že vlastně oni ani neví, že by takovou nemoc měli, nemají diagnostikovanou, že vlastně asi nemá ani žádné projevy, nebo se o nich neví. Když o ní tedy neví, tak jak ji můžu trpět? Když si všimnete, jak lidi mluví i v médiích a takhle a všude, že všichni jako něčím trpí, nějakou nemocí, hodně se to používá, že lidi nějakou nemocí trpí, ale není to ideální, protože to utrpení je velice individuální i v rámci těch diagnóz, kterými můžou lidi do jisté míry trpět. To ale neznamená, že všichni nutně tou nemocí trpí. Takže se zabývám tím jazykem jako takovým a poukazuju jim tam třeba na ty nelogičnosti a na to, že je fakt dobré nad tím přemýšlet, spíš, než bych jim dával nějaké konkrétní názory, nebo nějaké konkrétní návody, nebo říkal co nemají a mají, tak se je snažím trošku naučit přemýšlet nad tím jazykem a nad těmi významy a nad těmi slovy a tak.

OTÁZKA: To je super, protože inkluzivní jazyk se rozhodně netýká jenom genderu, ale úplně všech oblastí, máme ableistický jazyk, jazyk vylučující některé další osoby, třeba ageistický jazyk... A chcete ještě něco dodat obecně k inkluzivnímu jazyku, nebo jenom to o čem jsme se bavili?

ODPOVĚĎ: Jako nejdůležitější mi přijde, aby se lidi naučili nad tím jazykem přemýšlet, to mi přijde jako úplně nejdůležitější. Mám kolegyni v Prague Pride, která říká, že lesba se jí nelíbí, ale lesbička ještě míň, takže když jde o použití toho slova, tak prostě se zatnutými zuby řekne lesba. Tady to je taky zajímavé, to je záležitost vlastně taky věku, protože starší ženy většinou dávají přednost té lesbičce a ty mladší té lesbě, to je zajímavé, jak se to generačně mění. Já si myslím že tady to jde tak hrozně rychle, že věci, co před třeba deseti, pěti lety byly v pořádku už nejsou. Přece jenom ta společnost jako taková, nebo velká část se nad tím zamýšlí a snaží se nějakým způsobem na to reagovat a být senzitivní, být respektující. Mně se třeba nelíbí ani ten pojem korektnost, to je pro mě komplikované. Já si pod tím ani nic konkrétně neumím představit, protože to se používá v různých významech

a často právě i hodně v negativních. Tak byla nějaká studie, že v českých médiích to bylo v drtivé většině používáno negativně, ve smyslu že to třeba nějaké lidi omezuje, že nemůžou popravdě vyjádřit, co si myslí. Ale na to taky existují nástroje, třeba jako skvělý nástroj asertivita, nebo teď existuje nenásilná komunikace, jak vyjadřovat věci, tak, jak to je, ale přitom se snažit tím nikomu neublížit.

OTÁZKA: To je super, že se to posouvá tímhle směrem. Člověk si říká, do jaké míry je to bublina těch lidí, co se tomu věnují, ale i tak mi přijde, že se minimálně alespoň ta bublina o něco zvětšuje.

ODPOVĚĎ: Mě to pokaždé překvapí pozitivně, i kdyby třeba jenom ta blbá hvězdička, ale v nějakém inzerátu nebo takhle, tak si řeknu, i tam kde bych to třeba nečekal: „Tyjo, tak už se to dostalo až k nim.“

Příloha č. 7: Rozhovor – Mgr. Petra Jelínková

OTÁZKA: První otázka je nasnadě, jaké jsou vaše zkušenosti s tlumočením genderově inkluzivního jazyka a případně pro jaké organizace?

ODPOVĚĎ: Já tlumočím hlavně pro filmové festivaly, a jsou to, třeba Mezipatra, která tím, že se zabývají queer tématy, tak ta genderová otázka je tam hodně důležitá. Pak jsou tu některé další, jako třeba Anifilm nebo letní filmová škola v Uherském hradišti a potom i nějaké další. A jinak mám i další klienty. Tím, že dělám i překlady, tak se stává, že mám klienty, pro které překládám a potom jsem zvána na tlumočení, jako tiskové konference nebo debaty, nebo třeba když vyjde nějaká publikace, tak tyto akce, jako čtení a věci, co jsou v souvislosti s tím. Jsou to občas klienti z oblasti umění, něco z toho je ale třeba i korporátní a měla jsem občas i některé veřejné instituce a docela dost i neziskovky.

OTÁZKA: Takže i v tom penzu klientů, pro překlad se objevují i věci, kde byl třeba řešit genderový inkluzivní jazyk?

ODPOVĚĎ: Určitě.

OTÁZKA: Perfektní, tak to máte úplně ty ideální zkušenosti, které, vytěžíím ve svojí práci. No a když jsou to organizace, které se přímo zaobírají genderovou tematikou, jako třeba Mezipatra, liší se nějak vaše příprava a podklady od těch organizací v tom, co oni vám řeknou? Na co se máte zaměřit?

ODPOVĚĎ: Ty organizace, které to vyloženě mají jako jednu ze svých hlavních oblastí, ta genderová témata, tak velice často. Buďto mě oslovili už s tím, že věděli, že se o tu oblast zajímám, nebo když jsme se domluvili. Pamatuju si na prvním Mezipatře, kde jsem pracovala, tak mě požádali, jestli bych se mohla krátce před tím sejít s někým, kdo měl na starosti nějaké konkrétní filmy nebo debaty, a vyloženě jsme se bavili o tom, jakým způsobem některé věci řešit, protože už je měli promyšlené, nebo už je používali někde jinde v komunikaci, nebo třeba se nad tím zamýšleli, protože věděli, že se ta otázka může objevit. Takže tady vnímám takovou velkou připravenost a zájem o to, aby to tlumočení proběhlo co nejvíc konzistentně, co nejvíc inkluzivně, jak vlastně to má být v souladu s tou prací, kterou dělají.

OTÁZKA: To zní skvěle a mají vyloženě nějakou příručku, nebo to probíhalo spíš na bázi nějakých rozhovorů, a individuálních domluv?

Konkrétně třeba u těch Mezipater - tam jsem vycházela z toho, že třeba témata, která se týkala transgenderu*, intersex lidí, nebinarity a podobně, tak jsem vycházela z toho, a to jsem dostala i jako doporučení, jak navrhuje organizace Trans*parent, používání českých

pojmu v téhle oblasti, a protože tam mají i profi překladatele ve svých řadách, tak vlastně už spousta těch věcí měli, promyšlených. Ale něco pak je třeba na to téma, že se to musí v té konkrétní situaci posoudit, co by bylo vhodné. Přemýšlím, co vlastně jsme tam takhle dělali, kromě toho, že jsem teda dostala tipy, kde si najít nějaké informace, docela často jsem se ptala u hostů a hostek nebo zúčastněných lidí jaký gender sami používají, kvůli tomu, že v češtině se tomu gramatickému rodu dá velmi těžko vyhnout. Ale také se mi už stalo, že jsem v téhle souvislosti věděla, že třeba v nějakém filmu, který titulkuju a v debatě, která bude na to následovat, že jsou tam lidi, jejich gender se mi nepovede zjistit, protože s nimi nebudu osobně v kontaktu nebo není úplně možnost to u všech ověřit, takže jsem se musela vyhýbat třeba minulému času, abych, si ušetřila podoby slov, které by mohly příliš indikovat gender. Takže někdy to znamenalo i kreativitu a opatrnost. Ještě mě teď napadá, že další typ práce se netýkal tolik těch trans* nebo nebinárních témat, ale spíš genderové vyváženosti obecně pro českou ženskou lobby, nebo pro oddělení rovnosti žen a mužů v rámci Úřadu vlády České republiky, kde šlo spíš o to, aby se používal, genderově inkluzivní jazyk tak, aby se nepoužívalo generické maskulinum. Zvláště, když to byls vyloženě feministická témata, kde by to bylo hodně kontraproduktivní, takže o tomhle jsme se bavili, a to byla jedna věc – používat vyjádření, která jsou genderově inkluzivní, pokud možno v té podobě, která je neutrální a všezahrnující a někde to pak znamenalo, že když je třeba nějaká podoba slova, která by byla jenom maskulinní, tak použít i tu femininní variantu. Ale taky to potom někdy bylo ještě trošku rozšířenější, aby se nereplikovaly nějaké stereotypy v jazyce, a to bylo třeba tlumočení, které se týkalo domácího násilí, kde kdybychom to brali čistě podle legislativního jazyka, tak by se nemluvílo o *pachateli* a *oběti*, což jednak, je považované za nežádoucí kvůli tomu, že pachatel je maskulinum a oběť je femininum, ale i z toho důvodu, že to ty lidi hodně definuje a úplně to nedává prostor pro nějakou možnost toho, že se ta situace může vyvinout, a že třeba oběť už úplně nechce být jenom obětí, ale chce se stát, třeba aktérkou nebo aktérem nějakých změn. Takže tady třeba jsem dostala doporučení, že bych měla používat vyjádření typu lidé nebo osoby, které se dopouštějí násilí, nebo používají násilí ve vztahu a pak třeba na té druhé straně lidé nebo osoby vystavené násilí, nebo ohrožené násilím. Takže to nebyla vlastně jenom ta otázka gramatického rodu, ale i takový trošku širší přístup k tomu, co vlastně ty termíny o těch lidech vypovídají. Takže tam se vlastně neřešila genderová inkluzivita, ale obecná inkluzivita dalších jakýchkoliv marginalizovaných skupin.

OTÁZKA: Tak to máte úplně široké penzum zkušeností. No a kromě toho, že se dozvíte tyto informace od organizací, přečtete si i nějaké příručky, zdroje, které vám doporučí, liší se nějak vaše příprava, když víte, že jdete přímo na takovou akci, kde je vyloženě vyžadován genderový inkluzivní jazyk?

ODPOVĚĎ: Asi bych řekla, že vlastně princip té přípravy, je obecně velmi podobný. Je to ta otázka toho, že jednak se zeptám, co mi můžou dát k dispozici, snažím se získat co nejvíc materiálů, a zároveň si dohledávám sama další relevantní věci a ty se pak případně snažím zkonzultovat, i když mi to ne vždycky umožňuje čas, který je mezi zadáním té zakázky a tím samotným tlumočením. Občas se třeba stane, že se některé věci musí dojednat až přímo na té akci, ale řekla bych, že ten rozdíl je v tom, že v tady těch situacích, kdy vím, že to bude důležité téma, tak se tomu věnujeme dopředu a hned na začátku si to vyjasňujeme, jakým způsobem by se to dalo pojmout. Ještě, než si vůbec začneme shromažďovat ty materiály, tak na to často upozorním, že se snažím používat tyto výrazy a mám tenhle přístup k jazyku a jestli třeba mají nějaké svoje vlastní doporučení, nebo něco takového. Takže je tam asi aktivnější zájem i z mé strany a často i ze strany těch klientů, klientek, co vlastně chtějí, aby tohle fungovalo podle jejich představ.

OTÁZKA: Když máte tolik zkušeností s tlumočením inkluzivních akcí, inkluzivních témat, ovlivňuje pak tahle zkušenost nějak i vaši další tlumočnickou činnost, tlumočnickou praxi?

ODPOVĚĎ: Určitě, já se snažím, aby se ta inkluzivita obecně vyskytovala tam, kde budu tlumočit. Takže z vlastní iniciativy téměř neříkám takové věci jako jen „vážení hosté“, nebo „vážení učitelé“, snažím se používat, a to není jenom otázka tlumočení, ale i to, když já někoho oslovuji, nebo když třeba píšu nějaký text, tak se snažím používat jazyk, který bude co nejinkluzivnější.

OTÁZKA: Tlumočíte spíš konsekutivně nebo simultánně? Je v tom je nějaký rozdíl pro vás? A napadlo mě to u toho, když jste říkala, že místo výrazu útočník, nebo oběť, se bude používat dlouhá formulka, tak jak vlastně k tomuhle přistupovat, když jde o simultánní tlumočení.

ODPOVĚĎ: To je samozřejmě důležitá otázka, jednak v tom simultánním tlumočení a třeba i v těch titulcích, kde je taky velké omezení na počet znaků. Zjistila jsem, že, u toho tlumočení, když jsou to ty termíny, co jsou takhle jasně definované dopředu, tak tím, že vím, že to budu používat, tak nad tím moc nepřemýšlím a zvládnou to říct tak rychle, aby se to tam vešlo. A teď mě vlastně napadá taková zajímavá souvislost, kdykoliv to byl tenhle typ

klientstva, že to byly vlastně ty organizace nebo nějaké umělecké projekty, kde se hodně dbalo na inkluzivitu, tak tam zároveň byla i velká ochota nastavit to tak, aby to tlumočení bylo co nejpřívětivější. Takže tady tito klienti, které jsem jmenovala, že jsme se takhle domlouvali dopředu, tak tam zároveň vždycky fungovalo i to, že jsme si řekli, že je potřeba signalizovat, pokud by mluvili moc rychle, nebo pokud by došlo na situaci, kdy to tlumočení se nestíhá úplně adekvátně. Takže teď mě napadá, že tam vlastně hrálo roli i tohle, že možná tady ta celková myšlenka nějaké jako ohleduplnosti a důrazu na to, aby všichni lidi mohli být zapojení do debaty, vlastně vede i k tomu, že se dbá i na to, aby se to dalo odtlumočit a aby se tomu dalo rozumět. Teď, přemýšlím nad takovýma situacema, kdy jsou například hrozně dlouhé výčty nějakých podstatných jmen, třeba výčty různých profesí a v té situaci se řekne, třeba 80 různých profesí, které jsou, například v angličtině rodově neutrální a do češtiny je potřeba buďto najít nějaký společný souhrnný výraz jako vyučující, místo „učitelé a učitelky“. Ne všude to ale jde a v takových situacích jsem to řešila třeba tím, že jsem použila tu kombinaci, že bylo maskulinum a femininum a potom jsem to prohazovala. Ono je to i vlastně jedno z doporučení – aby to nebylo až moc strojové, když se to používá v psaném textu, tak aby se měnilo to pořadí. Aby jednou bylo maskulinum, femininum a později femininum, maskulinum a proložit to těmi neutrálními výrazy. A u nějakých extra dlouhých výčtů si myslím, že jsme to třeba i s kolegyněmi řešily tak, že jsme část řekli jenom v maskulinu, ale tím, že tam byl celkově důraz na to, aby se říkaly různé varianty, tak to nepůsobilo nějakým dojmem, který by byl takový, že se to týká jenom mužů a že je to nějak nevyvážené.

OTÁZKA: Super, k tomu se určitě ještě dostaneme, protože to hodně figuruje v překladu. Mě ještě napadá, kdybyste měla říct, jaké jsou teda konkrétní věci, které tlumočnick potřebuje vyřešit ve směru z angličtiny do češtiny. Protože jak víme, tak angličtina je hodně inkluzivní jazyk, jak jste sama řekla, nepotřebuje tam často ta zdvojení tvarů, tak co jsou ty hlavní problémy, na který člověk naráží?

ODPOVĚĎ: Napadá mě, že je to často doprovázené tím, že v angličtině často ještě ta slova jsou navíc kratší než v češtině, takže už tohle tam vytváří nějaký nepoměr, že z nějakého jednoho dvojslabičného slova se najednou stanou dvě slova s více slabikami. Takže mi přijde důležité vědět, jak k tomu přistupují konkrétní klienti, jestli to vůbec třeba tematizují. Já tím, že ještě mám ještě zkušenosti z neziskového sektoru a podílela jsem se na některých genderových auditech, tak jsme tohle třeba řešili i v tom smyslu, jak organizace komunikují navenek anebo i dovnitř, jestli na tohle dbají, a možná to je takový docela zajímavý příklad.

Narazily jsme třeba na organizaci, která používala na svých stránkách úplně všechny názvy profesí v maskulinu, kromě uklízeček, které byly vždycky jenom *uklízečky*, a pak je podle mě teda na místě se i těch klientů na tohle zeptat, jestli se nad tím nějak zamýšlí, a asi je to hodně citlivá otázka, kde je i prostor na nějakou edukaci. A třeba je možné zmínit i to, že tohle je možný přístup, že takhle jsme zvyklí pracovat, a oslovovat publikum takovými výrazy, aby se cítily zahrnuté i osoby, které nejsou přímo osloveny. Takže tohle je jeden z možných přístupů – zjistit, jak ten konkrétní klient k tomu přistupuje a prodiskutovat to dopředu. Potom mi přijde docela důležité udělat si takové vlastní povědomí o tom, kde se dají používat ta rodově neutrální slova a já třeba hodně uvažuji nad tím, jak se dají věci formulovat takovým způsobem, abych se tomu mohla vyhnout. Takže třeba místo, věty typu: „Své příspěvky přednesou tyto panelistky a panelisté“, si vyberu nějaké vyjádření typu: „v panelu vystoupí...“ a už můžu říkat jenom jména. Takže pro mě osobně je to i taková příprava, že se nad tím zamýšlím, jestli jsou možnosti, jak můžu věci zjednodušovat, říkat je stručně a zároveň tou stručností i dosáhnout toho, že to nebude nějak genderově nevyvážené. Ono je to někdy paradoxně o mnoho kratší, když si to člověk napřemýšlí předem. Myslím si, že taková ta představa, že automaticky kde je maskulinum, tak k tomu vždycky dám ještě femininum, že je to strašně omezující a komplikující přístup. Někde to nejde jinak, ale velice často si to můžu usnadnit, a ještě mi to pak šetří čas, a kromě toho to taky zahrnuje do konverzace lidi mimo binární genderové spektrum.

OTÁZKA: Když jste mluvila o tom, že jste byla i součástí genderových auditů, tak jestli jste se setkala někdy s někým, kdo by šel proti vám v tom slova smyslu, že buď jste někde tlumočila nebo propagovala takhle inkluzivní jazyk a někdo to nechápal. Jestli se jste s tím setkala, a případně jak to vysvětlujete – proč je to důležité.

ODPOVĚĎ: Přímo u tlumočení jsem nezaznamenala žádné stížnosti. To je vlastně docela zajímavé, že u toho tlumočení to spíš bylo tak, že lidi jsou rádi, že ta komunikace se nějak povede a vůbec si nevybavuji, že by s tím někdo měl problémy. Spíš se mi to stalo, když to právě byly situace, že jsem třeba sama dělala nějaké školení, co se týkalo genderové rovnosti, nebo jsem na to nějak poukazovala, tak potom to mohlo vyvolat nějaké negativní reakce, ale u tlumočení vlastně vůbec.

OTÁZKA: Tak to je super, takže i zpětná vazba od organizátorů byla vždycky pozitivní, nepřišla někdy typu třeba, „tohle řešte jinak“, nebo naopak, „tohle bylo super, děkujeme“.

ODPOVĚĎ: Ano, mám pocit, že to bylo pozitivní. A vlastně jediná situace takhle byla, když jsme si to domlouvali dopředu, kde mě kolegové z Trans*parentu varovali, co jsou nějaké problematické výrazy a kterým bude dobré se vyhnout. Ale zpětně asi žádná taková kritika nepřišla.

OTÁZKA: A napadá vás, co jsou taková úskalí tlumočení inkluzivních akcí?

ODPOVĚĎ: Myslím si, že největší potíž je, když je to pro někoho úplně nová oblast, nebo to zná třeba jenom teoreticky, tak je to velmi těžké se s tím, v tu chvíli popasovat. Ale tím, že pro mě je to zajímavé téma, tak je to něco, čemu se věnuji. Takhle jsem mnohokrát lidem přepisovala návrhy, co měli třeba texty na web nebo nějaké statusy na sociální síť, tak jsem jim to přepisovala, jak se to dá dělat právě genderově víc ohleduplným a inkluzivním jazykem, tak bych řekla, že to mám docela jako v hlavě. A ze začátku to bylo mnohem těžší, než když se tomu už několik let věnuji a snažím se třeba hledat i způsoby vyjádření, které by právě byly úsporné a zároveň by ale byly co nejvíc vřezahrnující.

OTÁZKA: Takže potom, když už se tomu člověk věnuje, ví, co ho čeká, na co se zaměřit, tak už to v podstatě není náročnější než jakákoli jiná akce?

ODPOVĚĎ: Ano, řekla bych, že je to vlastně potom velmi jednoduché.

OTÁZKA: Já se vás ještě zeptám na ten překlad. Když překládáte, tak je samozřejmě mnohem snazší, dbát na takovou úplnou inkluzivitu, protože nejste pod žádným časovým tlakem, nebo alespoň ne takovém, jako při tlumočení, tak jaké strategie zavádíte a co si myslíte o grafických strategiích typu hvězdička, středová tečka, podtržítka a podobně?

ODPOVĚĎ: Když jste to popsala, tak tak mě ještě napadlo, že tím, že je tlumočení v takové rychlosti, tak to paradoxně někdy může být trošku výhoda, protože když já si to tam stihnu říct a mám to promyšlený, tak už mi do toho nikdo nemluví. U té knihy se může ozvat redaktorka nebo redaktor a můžou mít nějaké svoje představy, takže ve chvíli, kdy už to mám zmáknutý, tak mě ne vždycky napadne správná varianta, nebo mi to třeba nedojde úplně rychle, ale myslím si, že už jsem na to poměrně připravená, tak je to vlastně relativně snadnější a v tom psaném textu je někdy potřeba to ještě odůvodnit. A zároveň mám pocit, že se tady docela dost věcí mění. Pamatuju si, že když jsem, překládala první knihu, což je víc než 10 let, tak byl velký problém, prosadit si, aby se alespoň ne všechna ženská jména přechylovala. Že alespoň v takových případech, jako Angelina Jolieová, které by zněly divně to nezůstane. Něco prošlo, ale stejně po mně dost často to přechylování chtěli. A mám pocit, že tohle se trošku mění, že je v tomhle větší otevřenost. Co se týče těch grafických věcí, tak

mně osobně hvězdičky přijdou fajn, ale velmi zvažuji, v jakém kontextu je používám, protože mi přijde, že pro nějakou masovou komunikaci, to ještě nemusí být vždycky úplně srozumitelné. Takže pokud to ta situace umožňuje, tak mi přijde lepší volit právě vyjádření, které lexikálně zahrnuje co nejvíc variant a vyhnout se lomítkům, hvězdičkám a všem dalším variantám. Ale když to nejde takhle elegantně obejít, tak hodně u těch hvězdičkovaných věcí zvažuji, jestli je na to publikum připravené, jestli to není něco, co je rušivé. Já si myslím, že je dobré, využívat překladu k tomu, že pomáháme reflektovat to, že se nějakým způsobem proměňuje realita, ale nemůže to být na úkor srozumitelnosti natolik, aby to pro ty lidi, co to budou číst bylo matoucí. Pořád dávám přednost asi situacím, kdy můžu mít nějaký elegantní tvar, co pokryje všechno.

OTÁZKA: Kdybyste si potom musela vybrat z nějakého grafického řešení, tak hvězdička by byla váš výběr?

ODPOVĚĎ: Asi to nemůžu říct takhle úplně obecně. Když to bude třeba nějaká próza, která bude pro feministické queer publikum, něco třeba i trošku experimentálnějšího, tak si myslím, že je fajn jít po hvězdičce. A když to budou třeba nějaké odbornější texty, nebo i třeba nějaké úřednější věci, tak si myslím, že ta hvězdička nemusí být ta vhodná varianta. Víím, že třeba takhle některé z těch institucí, co se zaměřují na genderová témata, tak byly hodně proti využití závorek, že třeba taková ta varianta, mluvil(a), byla považovaná za nežádoucí, že víc se upřednostňovalo lomítko, kvůli tomu, že to evokuje varianty, kdežto ta závorka může evokovat to, že je hlavní varianta, a to v závorce je takové vedlejší.

OTÁZKA: Já jsem měla takovou kvízovou otázku ohledně jednoho slova, co teď rozděluje podle mě společnost, a vy už jste ho použila hned ze začátku. To je slovo „hostka“, takže předpokládám, že na něj máte pozitivní názor, ale jak jste k tomu došla, používáte jej průběžně, nebo jak s ním pracujete?

ODPOVĚĎ: Já ho používám docela často, a přemýšlím, jestli jsou někde situace, kde jsem ho záměrně nepoužila, protože je to možné, že někde jsem tušila, že by tomu nebyli úplně naklonění, tak jsem hledala nějakou jinou variantu. Takhle jste mi připomněla, že zrovna třeba na těch Mezipatrech jsme se bavili o tom, že použít „vážené dámy a vážení pánové“, je právě natolik binární věc, že to nebylo úplně žádoucí, takže tam jsme volili výrazy, které byly spíš neutrální, abychom se tam nemuseli dostávat jenom do té binarity buď anebo. Podobně jako to bylo s hvězdičkou. Teď se mi to tak vybavilo, že jako tady třeba hosté a hostky třeba nemusí být úplně ideální, nebo se tam dá doplnit ještě pak něco dalšího, že to může být „milé hostky, milí hosté, vážené publikum“ a takhle to nějak ještě víc rozšířit, aby

si tam všichni našli to svoje. Mně třeba ta hysterie kolem hostky přijde strašně úsměvná. Když se takhle někdo ozývá, jak je to strašně nepřírozené, a přitom to slovo tady funguje už docela dlouho. A hlavně co je na jazyce přirozené, že většinou tohle mám pocit zaznívá od lidí, co se jinak vůbec nepozastavují nad tím, jak jazyk funguje a jenom je to taková hodně symbolická věc. Něco jako se svého času řešilo Česko, jak se část lidí rozhodla bojkotovat Česko a radši říkat Česká republika, a to mi zase z tlumočnických důvodů připadá super – proč bych si přidávala tolik slabik.

OTÁZKA: Jak vlastně jste se k tomu dostala? Kdy vás to téma začalo zajímat a proč jste se rozhodla jít touhle inkluzivní cestou?

ODPOVĚĎ: Tak já jsem sklony k feminismu měla už dávno, to se se mnou táhlo už od mladého věku. A já jsem studovala translatologii, byť jsem teda dostudovala, ale nedodělala jsem diplomku, takže nemám oficiálně diplom, i když státnice jsem udělala. Já jsem se pak dostudovala jinde, takže mám tu školu hotovou a během studia ty genderové věci, i když ne v tlumočení, ale v překladu, jsme řešili s Evou Kalivodovou. A tehdy mi to přišlo spíš zajímavé, než že bych se tím nějak akademicky zabírala a potom tím, že jsem občas překládala nějaké feministické věci a dostala jsem se třeba k festivalům, kde se to tematizovalo, tak jsem se o to začala zajímat docela dost intenzivně, začala jsem si toho víc načítat a taky to bylo v době, když už jsem byla pryč ze školy, kdy na tohle téma začalo vycházet víc textů, začalo se to právě i objevovat v souvislosti s těmi festivaly nebo v souvislosti s nějakými dalšími akcemi, co se děly, takže předpokládám, že kdybych studovala o pár let později, tak bych se nejspíš k tomu tématu dostala i takhle akademicky, třeba v diplomce. Ale takhle se to spíš postupně nabalovalo a čím víc se o tom mluvilo, tím víc jsem to řešila. A já vlastně tlumočím docela dost, ale není to úplně pro mě plný úvazek a tím, že jinak mám ještě vystudovanou sociologii, a i nějaké další věci, tak se právě dostávám třeba k těm genderovým auditům a teď ještě dělám psychoterapii, takže jsem se k tomu dostala ještě i takhle z těch dalších úhlů. Tím, že mám hodně queer klientely jako psychoterapeutka i když jsem teda zatím ještě ve výcviku a zatím to mám jako praxi, ale dostává se to ke mně takhle z víc stran až se to takhle všechno nabaluje.

OTÁZKA: Pak tady mám ještě jednu zapomenutou jazykovou otázku, a to je v angličtině zájmeno „they“. Jestli jste někdy řešila jeho převod do češtiny a případně jak?

ODPOVĚĎ: Setkala jsem se s víc variantami. Ale ono to dobře funguje u jednotlivých konkrétních lidí, kteří třeba řeknou, jak to zájmeno používají v češtině. Takhle jsem zažila,

třeba člověka, co u sebe používal zájmeno oni, anebo naopak někdo používá ony, někdo taky vím, že používá zaměnitelně oni ony. Pak je i varianta použít ono, anebo ta vlastně novější varianta s xkem, která je, ale třeba zase trošku složitější, na výslovnost. To jsem v tlumočení ještě nepoužívala. Tam zase je jednodušší ta varianta tím, že je to mluvené, že se nepozná to měkké, tvrdé i/y, takže tím jsme trošku z obliga. Takže za mě je řešení „they“ docela snadno realizovatelná věc, pokud je to v konkrétní interakci s jedním člověkem, se kterým se můžu domluvit a můžu mu třeba i vysvětlit tu situaci, jak by to bylo v češtině a co by si vybral, protože jsem se setkala i s tím, že někdo o sobě v angličtině používal zájmeno „they“, ale v češtině řekli, že je v pohodě, když budu používat ona. Takže, jak to řešit univerzálně, na to jsem zatím nepřišla.

OTÁZKA: A když jste se s někým takhle individuálně domlouvala, tak to bral pozitivně, když jste byla proaktivní? Nestalo se vám, že by to někdo bral nějak ofenzivně?

ODPOVĚĎ: Nevybavuju si. Jenom jednou se mi stala taková věc, že jsem se právě ptala někoho, jaké můžu používat zájmeno a ten člověk mi říkal, že ta osoba používá množné číslo a já jsem pak byla tak zmatená, že jsem přešla z vykání do tykání nějak nechtěně. Ale za to jsem se omluvila a bylo to v pohodě, takže tam jenom tím, jak jsem se pořád zaměřovala na to, co mám použít, tak jsem pak použila něco, co jsem neměla, ale to bylo jednou v té interakci a žádný problém to nebyl. Takže rozumím tomu, že to pro někoho, kdo o tom slyší poprvé může být trošku náročná věc, ale mám dojem, že když je tam jenom troška ochoty, tak se to shledá s velkým pochopením a vlastně to není nic hrozného.

OTÁZKA: To je dobré, že se to bere pozitivně. Já mám poslední otázku, ale asi tu nejdůležitější. Kdybyste chtěla dát nějaké rady tlumočnickům, co jdou toto téma tlumočit, nebo se obecně chtějí zajímat o inkluzivní jazyk a genderový inkluzivní jazyk co by měli dělat? jak má pak vypadat takový ideální tlumočnick?

ODPOVĚĎ: Tak určitě si přečíst Janu Valdovou.

OTÁZKA: A kterou konkrétně publikaci doporučujete

ODPOVĚĎ: Určitě knížku, co vyšla relativně nedávno – Reprezentace ženství z perspektivy lingvistiky genderových a sexuálních identit, tak to si myslím, že je dobrý začátek. Určitě se podívat na stránky organizací, o kterých jsme tady mluvily a pokud možno se spojit s někým, kdo se tomu tématu věnuje a alespoň pár slov takhle prohodit. Protože si myslím, že ty základní principy se dají vstřebat během chvilky, že to není až tak velká časová investice a je potřeba ty věci průběžně sledovat, musíme mít jako tlumočnice a tlumočníci přehled

o spoustě dění a myslím si, že přihodit k tomu nějakou půl hodinku debaty o inkluzivním jazyce a čas od času si něco přečíst, že to není zas taková hrozná investice, aby se to nedalo zvládnout. A pokud se na tohle téma bude narážet čím dál víc, tak se to bude hodit. Takže když to udělají teď, tak předběhnou dobu.

OTÁZKA: No a co byste řekla, že teda jsou ty základní principy?

ODPOVĚĎ: Když to tak shrneme, tak vlastně ve chvíli, kdy člověk trošku pochopí ten princip, že jazyk může být nějakým způsobem nástrojem toho, že někoho vyloučíme anebo ho naopak přijmeme do skupiny, tak je pak vlastně jednoduché se nad tím zamyslet a uvažovat nad tím. Když tohle říkám, tak zvu ty lidi tak, aby jich mohlo přijít co nejvíc, nebo to tady jenom vymezují pro nějakou užší skupinu. A to se vlastně velmi často dá vzít takhle selským rozumem. Pak tam jsou samozřejmě „lidé, kteří se dopouštějí násilí“ místo „útočníci“ a nebinarita, ale myslím si, že začít tady od téhle základní myšlenky – že chci, aby se co nejvíc lidí cítilo oslovených, tak že to pak jde mnohem lépe všechno.

OTÁZKA: To je super myšlenka, která vlastně není jenom o inkluzivním jazyce, ale o jakémkoli tlumočení, potažmo o jakékoli lidské interakci. Ještě něco, co byste chtěla dodat o inkluzivním jazyce, tlumočení, co by měl svět vědět?

ODPOVĚĎ: Hlavní za mě je, že tohle není jako něco o čem bychom měli uvažovat, že je to nějaký zdroj komplikací, nebo nějaká regulace, která mi bude komplikovat život a komplikovat tlumočení, ale že je to způsob, jak mluvit, tak, aby víc lidí mohlo participovat. Tahle perspektiva je za mě hrozně důležitá, a proto je mi to blízké. A ještě mě napadá jedna taková zkušenost, jestli se vybavíte, jak právě Jana Valdrová měla takový svůj výzkum, kdy děti psaly jména k profesím a ukázalo se, že když viděly někde napsáno vědec, tak měli tendenci přiřadit k tomu mužské jméno, ale když tam bylo vědec/vědkyně, tak měli stejné zastoupení. Já jsem tohle kdysi zkusila, když jsem dělala školení o genderové rovnosti pro vyučující na základních školách a bylo to skvělé. Bylo tam i docela dost mužů, učitelů, a když říkali, že je jim to jasné, že holčička může být fotbalista a instalatér a vůbec nemáme předsudky, a pak jsem jim udělala tady tenhle dotazník, formou testu a když viděli, jak sami mají tendenci to generické maskulinum dosazovat, že si pod tím představí muže, tak jim to docela otevřelo oči a bylo to strašně zajímavé. Tohle vlastně v takové gamifikované odlehčené variantě jim ukázat, že i když máme dobrou vůli, tak ten jazyk nás pak jako prostě může táhnout k nějakým interpretacím.

Příloha č. 8: Rozhovor – Matty Oaks, organizace Trans*parent

OTÁZKA: Jak vlastně probíhaly myšlenky Trans*parentu, jako organizace, když se tvořila nějaká doporučení k genderově inkluzivnímu jazyku? Z čeho to vycházelo a co na tom procesu bylo důležité?

ODPOVĚĎ: Pro nás je důležité, aby se inkludovaně cítilo co nejvíce lidí. V Česku je totiž hodně používáno to generické maskulinum, a to nám nepřišlo úplně inkluzivní pro všechny. A to už samozřejmě nepřišlo inkluzivní lidem před námi, a proto se třeba ve škole v emailech píše nejenom vážení studenti, ale také vážené studentky a vážení studenti. My jsme to chtěli posunout ještě o level výš, protože víme, že gender je spektrum a že lidé se identifikují různě. A když se píšou takovéto emaily, tak se nebinární lidé necítí úplně inkludovaně v tom prostoru. Tak jsme přemýšleli nad tím, jak to udělat lépe, co udělat lépe, jak se nad tím pozastavit a říct si – sice jsou tam zahrnuté oba binární póly, a lidé, kteří používají třeba on/ona zájmena, ale nejsou tam zahrnuti lidé, kteří používají „oni“, „ono“ a další. Tak jsme začali používat hvězdičky. V hodně případech jde udělat hvězdička, a protože ta hvězdička, stejně jako třeba slovo „queer“ je takový deštníkový pojem a spadá pod něj celé spektrum zájmen a identit, takže je to vlastně inkluzivnější než lomítko, protože lomítko znamená vlastně „nebo“ a za hvězdičku si můžete dosadit, co je pro vás pohodlnější, co je pro vás vhodnější, co používáte a co vám je nejpříjemnější. Takže to je u takových typů případů a snažíme se co nejvíce používat taková ta slova jako „studentstvo“, „vyučující“ atp. která jsou genderově inkluzivní, která nevyjadřují gender toho člověka.

OTÁZKA: A máte někde nějakou příručku inkluzivního jazyka? Popis pravidel, co reflektují současnou společenskou situaci, jak by se lidé měli vyjadřovat o trans* a nebinárních lidech?

ODPOVĚĎ: Myslím, že to úplně nemáme, ale pracuje se na ní a nepracuje na ní jenom Trans*parent, pracuje na ní jazykovědkyně Jana Valdrová a také dělá svojí vlastní. Spíš máme obecně nějaké principy, které jsou i viditelné ze všeho co píšeme a co děláme. Zatím nebyl úplně čas se dopracovat k nějaké ucelené metodice, k nějaké příručce.

OTÁZKA: Řešíte překlady anebo obecně práci s anglickými materiály? Vzhledem k tomu, jak je angličtina inkluzivní jazyk, který není rodový. Tak jestli máte pro tohle nějaká svoje pravidla, jak to řešíte, jaké překladaře využíváte a podobně.

ODPOVĚĎ: Samozřejmě překládáme věci z angličtiny, protože kdybychom nepřekládali zahraniční zdroje, tak asi nemáme nic na sociálních médiích, protože hodně z toho jsou anglické články – to, co se děje ve světě a tak. O tyhle věci se zpravidla stará tým sociálních

médií, ve kterém já nejsem, takže úplně neřeknu, jaká je jejich ucelená metodika. Ale snaží se to překládat co nejvíce inkluzivně. Domlouvají se na tom, jako celý tým a náš předseda výboru je profesí překladatel, takže jim to hodně často kontroluje, jestli mu to přijde dostatečně inkluzivní, jestli je to dobře přeložené, jestli to dává smysl.

OTÁZKA: Když tedy nejste v týmu sociálních médií, tak čemu se vy konkrétně věnujete v Trans*parentu?

ODPOVĚĎ: Já jsem členstvo výboru, také se věnuji office managementu a spravuji vzdělávání v Trans*parentu, takže se převážně věnuji vzdělávacím aktivitám na školách, pro studující a pro vyučující, kde se taky hodně mluví o inkluzivním jazyce, protože vyučující se nás často ptají, jak mají mluvit, jak mají se vyjadřovat více inkluzivně.

OTÁZKA: Tak kdybyste mohli říct o tom něco víc, tak budu ráda. Jak to vzdělávání o inkluzivním jazyce probíhá a jestli u toho narážíte na nějaké problémy, nebo nepochopení, nebo jsou spíš lidi jenom zvědaví a chtějí se naučit, jak to správně dělat.

ODPOVĚĎ: Tak protože oni většinou s těmi studenty nekomunikují úplně třeba mailem, v těchhle případech je to spíš jako „Jak mluvit k tomu studentstvu více inkluzivně“. Tak jim právě říkáme – prostě používejte slova jako studentstvo, ptejte se těch dětí třeba na zájmena, dejte jim třeba jmenovky, kam si mohou napsat svoje preferované jméno a svoje preferované oslovení, abyste třeba viděli, jaká ta zájmena ten*ta studující používá, nebo to studující, ti studující, abyste nepředpokládali něco na základě něčeho a nečekali, že to třeba celý život zůstat stejné, protože nemusí. Tranzicí může člověk procházet v jakýchkoli částech svého života a hodně často je to právě třeba v tom školním prostředí a je to prostředí, kde lidi tráví hodně času, takže člověk chce, aby to prostředí bylo nějakým způsobem přijímající, aby bylo nějakým způsobem inkluzivní, protože když tam člověk tráví tolik času svého života, tak chce trávit čas někde, kde mu bude dobře.

OTÁZKA: To zní spíš spíše pozitivně, že mají dobré otázky a chtějí to dělat správně.

ODPOVĚĎ: Ano, určitě hodně z nich to chce dělat a chce to dělat dobře, jenom třeba ze začátku neví úplně jak.

OTÁZKA: Setkali jste se někdy s tím, že by přišel nějaký protitlak? Na sociálních sítích se určitě najde spousta lidí, kteří mají různé názory, ale i takhle osobně v osobní rovině, že někdo byl proti tomu, nebo to vyloženě nechápal, odmítal?

ODPOVĚĎ: Tak určitě, právě i třeba na těch vzdělávacích aktivitách, když třeba přednášíte pro učitelé, tak každý ten učitel má nějakou svoji pravdu, za kterou si třeba hodně často stojí a když narazíte na nějakého učitele, který třeba vyučuje český jazyk, tak je mu to třeba

vyloženě proti srsti. Třeba říkat zájmena „oni“, nebo někomu říkat „ono“ zájmenem. Takže fakt je to člověk od člověka a o jeho vlastní otevřenosti.

OTÁZKA: A když jsme narazili na ta zájmena, tak jsem se chtěla zeptat, jestli se vám někdy stane, že někdo radši o sobě mluví v angličtině, protože ta má to skvělé zájmeno „they“ v singuláru, které dobře i gramaticky funguje a radši se o sobě bude vyjadřovat tak, než aby to museli vysvětlovat česky.

ODPOVĚĎ: Tak s tím se setkávám hodně často. I na Discord serverech člověk vidí, jak dva čeští trans* lidé spolu mluví v angličtině, protože jim je to prostě příjemnější. Nejenom že to zájmeno nemusí vůbec použít, ale zároveň je tam to „they/them“. Takže tohle je něco hodně častého.

OTÁZKA: Tak to je super vědět. Já jsem zatím měla spíše takové informace, že se to někdy stává, ale úplně běžné to není.

ODPOVĚĎ: Mně to přijde hodně běžné. Když jsme třeba na nějaké akci a tam jsou dva trans* lidé který spolu mluví v angličtině a oba rozumí a mluví plyně česky, oba jsou třeba z Česka ale prostě se rozhodli, že spolu budou mluvit takhle, protože jim je to prostě pohodlnější, příjemnější.

OTÁZKA: Máte jako Trans*parent nějakou zkušenost s využitím tlumočnicka?

ODPOVĚĎ: Já mám teď docela čerstvou zkušenost, protože jsem byli s kolektivem v Německu a dělali jsme tam na českoněmecké stáži pro mládež přednášku, workshop tříhodinový a i proto, že to bylo českoněmecké tak jsme ho vedli v češtině a vedle nás bylo tlumočnictvo směrem do němčiny.

OTÁZKA: A to byl někdo z Česka a němčina byla jeho aktivní jazyk, nebo naopak z Německa s češtinou jako pasivním jazykem?

ODPOVĚĎ: Myslím, že to oba byli Češi s dobrou znalostí němčiny.

OTÁZKA: Jak probíhala vaše domluva? Dávali jste jim nějaké podklady o tom, jak se vlastně vyjadřovat inkluzivně, jak určité věci převádět do cizího jazyka a podobně?

ODPOVĚĎ: Jo, my jsme s nimi měli vlastně asi hodinu a půl schůzku ještě před tím workshopem, která trvala asi hodinu a půl a mluvili jsme o tom, jaká my používáme zájmena, jak je správně používat, protože oba používáme „oni“ zájmena v češtině. Jak to přeložit do němčiny, jak tam s tím pracovat, s jakými termíny budeme pracovat. Poslali jsme jim prezentaci ještě několik dní předem, aby viděli ty termíny, co tam jsou – nebinární, genderfluid a další, aby se na to mohli připravit. A říkali jsme jim – tady budeme vysvětlovat ty definice a takhle jsou ty definice, pouštěli jsme jim tam video, takové desetiminutové

o trans* člověku, o trans* zkušenosti. Bylo to zajímavé, to video bylo v češtině a oni ho tlumočili do němčiny. Koukali jsme tam na ty tlumočnický, jak tlumočí to desetiminutové video, ještě to bylo hodně emočně nabitě, takže tam člověk opravdu musel vybírat ty správné pojmy, ty správné termíny, aby to mělo stejný význam v češtině i v němčině. Jak to bylo o trans* zkušenosti s těmi trans* termíny... Zvládli to dobře, vypořádali se s tím, zvládli to úplně naprosto úžasně. Ani já, ani moje kolegstvo vůbec nechápali, jako jak to dělají.

OTÁZKA: To zní jako naprosto příkladná spolupráce, to je častý tlumočnický problém, že člověk z organizátora nemůže získat žádné podkladové materiály, i když by si to moc přál.

ODPOVĚĎ: My jsme chtěli, aby obě strany dostaly nějakou stejnou rovinu toho vzdělání. I Češi, i ty Němci a rozuměli a věděli, co říkáme, aby ten význam zůstal stejný v obou jazycích. Jediné, na čem jsme se úplně neshodli, nebo k nám se to jako úplně nedostalo, že bychom měli mluvit co nejpomaleji a že když si předáváme slovo, tak čekat až to tlumočnictvo domluví a pak až začít mluvit ten druhý. Protože to byli dva tlumočníci, ale střídali se, oba mluvili jako oba lidi, akorát se střídali po nějakých časových intervalech.

OTÁZKA: Když ještě zůstaneme u té tlumočnické přípravy, tak kromě toho, že jste takhle skvěle tlumočnictvo proškolili, tak kdyby nějaký tlumočnický anebo klidně kdokoli chtěl začít používat dobře genderově inkluzivní jazyk, správně se vyjadřovat o všech lidech, tak aby byli všichni zahrnutí do konverzace, tak co byste mu dali za rady? Kde by měl začít, kde třeba hledat správné zdroje a jak k tomu přistupovat?

ODPOVĚĎ: Tak to je složité, protože tlumočnictvo většinou tlumočí to, co říkají ti na tom pódiu.

OTÁZKA: Ale když ten genderově inkluzivní jazyk někdo, kdo mluví používá, tak ten tlumočnický musí vědět, jak to správně převést. Když někdo řekne „hello everyone“, tak tlumočnický nemůže říct „vážení hosté“, protože to zkrátka není inkluzivní, tak tímhle směrem se ptám, kde se dovzdělat, kde začít, kde brát správné informace, na co se zaměřit?

ODPOVĚĎ: Není na to úplně ucelená metodika, jak používat inkluzivní, genderově inkluzivní jazyk. K tomu doufám, že se někdy dopracujeme, že na to bude někdy čas. Je to určitě důležité a je to něco, co bychom asi chtěli udělat. Často se radí používat takové ty hromadné pojmy – studující, vyučující, studentstvo, protože jsou většinou genderově neutrální, genderově inkluzivní.

OTÁZKA: A radili byste tlumočnickovi, když ví, že jde tlumočit na nějakou queer akci a ví, že ho tam čeká trans*, nebo nebinární řečnictvo, tak se zeptat přímo jich, jak to řešit ve svém jazyce? Nebo to bude bráno spíše jako něco ofenzivního?

ODPOVĚĎ: My vždycky říkáme, že je skvělé se ptát a že na tom nikdy není nic špatného a nikdo by se neměl bát zeptat, protože když nevíte, jak se někdo jmenuje, tak k tomu člověku většinou jdete a zeptáte se „jak se jmenuješ?“, nebo „jak se jmenujete?“ a takhle stejně by to mělo jít se zájmeny. Prostě i s tím – toho člověka bude teprve tlumočit a bude používat nějaká zájmena pro sebe a je lepší vědět dopředu než pak být zaskočen. Toho člověka to rozhodně neurazí, naopak ho to možná i potěší, protože se tenhle člověk zajímá a nechce udělat chybu. Takhle je to obecně vnímáno, když se někdo zeptá na zájmena, tak to je perfektní, na ten jazyk, který bude vlastně během té řeči používat, že je to bráno spíš jako pozitivní. Protože když se člověk nezeptá a pak místo toho dělá něco jinak, a tak jako ignorantským způsobem, že tenhle člověk používá zájmeno „oni“, ale tlumočí toho člověka jako on, tak je to daleko horší.

OTÁZKA: To je super, že to je takhle bráno. Ke mně se dostává jenom takhle pozitivní informace, že se nikdo neurazí. Chtěla jsem se zeptat na to, když víme že v češtině ještě není žádná forma, která by byla ustálená, na rozdíl od singular „they“ v angličtině. Jeden tlumočnick mi říkal, že tlumočil nebinární řečnictvo, ale domluvili se, že bude používat zájmeno „on“, protože mu vysvětlil, že čeština je rodový jazyk. Bylo by to náročné tři hodiny tady udržet v nějakém novotvaru, na který není ani posluchačstvo, ani ten samotný tlumočnick zvyklý, tak jestli tohle je něco, co je za vás ok, anebo by se spíš člověk měl snažit za každou cenu alespoň třeba ty rody střídat, nebo to nějakým způsobem vysvětlit, nebo prostě používat nějaké novotvary.

ODPOVĚĎ: Některým lidem je to opravdu jedno, neurazí je to. Když vám dovolí používat nějaký určitý rod a řeknou vám, že jsou s tím v pohodě, tak v tom případě je to v pohodě. Hlavní je nepředpokládat a netlačit něco, co ten člověk nepovolil, nebo nedal konsent k tomu, aby se to používalo na toho člověka. A co jsme my viděli, když nás s kolektivem tlumočili, tak před tím workshopem tak to tlumočnictvo vysvětlilo, jaká zájmena používáme a jak to používáme, aby nikdo z toho publika nebyl překvapený, což mi přišlo hezké, že to působilo jako že jim záleží na tom, aby byli inkluzivní, že třeba ví, že se můžou splést, což je v pořádku, každý se může splést, za to se hlavy netrhají.

OTÁZKA: Takže vlastně říkáte, že není třeba se bát toho, že se spletete, že to není vlastně vůbec problém, důležitá je snaha.

ODPOVĚĎ: Určitě, tak to je taky samozřejmé. Ale když se člověk pak plete v úplně každé větě, tak už je takové trošku divné, jestli se opravdu snaží, ale když je to třeba jednou, nebo dvakrát za deset vět, tak se určitě nic nestane, protože tam je vidět ta snaha, je vidět že ten člověk opravdu chce vyhovět, chce používat ten správný rod, správná zájmena, jenom na to třeba není úplně zvyklý.

OTÁZKA: Takže my z toho vlastně vychází, že je to individuální hodně a že když se člověk domluví s někým a on mu řekne – jasně, v rodovém jazyce klidně používejte zájmeno „ona“, jenom to na začátku vysvětlíte, tak to není nic, proti ničemu. Když vezmu váš hlas, jako hlas obecně trans* komunity a spolku Trans*parent, tak by to nebylo jako, že vy byste říkali, ale to radši nedělejte, protože to nějakým způsobem pokřivuje ten diskurz.

ODPOVĚĎ: Já si myslím, že když je tam tahle domluva předem, tak je to úplně v pořádku. Samozřejmě, někdo vám může říct prostě – ne, já chci používat „oni“ i v češtině, prostě používám „they“ v angličtině a chci být tlumočení jako „they“ v češtině, protože mi to přijde jako hodně důležitá část mojí identity, to se může stát. Já bych pravděpodobně taky asi nechtěli být tlumočení do jiného rodu, protože mně to přijde jako důležitá část mojí identity a je to velká část mého aktivismu. Prostě ať se děje cokoli, tak používám svůj rod, svoje zájmena. A tím se to ta společnost vlastně učí a normalizuje se to.

OTÁZKA: Zároveň je to jiná situace, když už vy, v rodovém jazyce – v češtině to máte pro sebe vyřešené a vlastně jasné, jak se o sobě vyjadřujete. A je to rozdíl, když je to nějaká anglicky mluvící osoba, která nemluví o sobě v jiném jazyce rodovém a pak to je trošku těžší na převedení a na pochopení i právě proto, že není žádná zavedená norma.

ODPOVĚĎ: Já klidně můžu vysvětlit, jak fungují „oni/jim“ zájmena v češtině, jak to vysvětlujeme třeba na škole a když jdeme přednášet a teď jsme tam dvě nebinární osoby a teď musím vysvětlit, jak se oslovujeme a jak vlastně fungují zájmena v češtině, což je vždycky tak vtipné.

OTÁZKA: A pro to máte nějakou předpřipravenou prezentaci?

ODPOVĚĎ: Máme to spíš už dobře nacvičené, jak co říkat, takže jak vlastně nefunguje to „oni“ v češtině, není to množné číslo, nemluvíme o sobě jako o více osobách, není to vykání, pokud si ty dvě osoby nevykají, takže když si dvě osoby tykají, tak si normálně tykají i když jedna z nich používá „oni“ a kdykoli by se použil gramatický rod – ty jsi udělal/ty jsi udělala,

tak tam je vlastně i – ty jsi udělali. No a teď je ještě otázka, že hodně často se tam píše měkké i.

OTÁZKA: Právě na to se chci zeptat. Hodně často to lidi používají s tím měkkým i, ale i v psaném jazyce je důležité se zeptat, jak chcete, aby to bylo napsané, protože mluveném úplně ty „íčka“ nevyjadřujeme.

ODPOVĚĎ: V tom je výhoda mluveného jazyka, versus zase nevýhoda, že hvězdička se nedá vyslovit.

OTÁZKA: To je určitě jeden ze způsobů, ale narazila jsem už na víc způsobů vyjadřování se od nebinárních osob v češtině, například neoznámeno „one“, nebo právě střední rod „ono“ tak to jsem spíš myslela, že je skvělé, že toto už má nějaká pravidla a že si je dokážete takhle dobře vysvětlit, což je velice pochopitelné i si myslím pro děti ve škole a tak, ale že těch způsobů je víc. Tak třeba jestli mi můžete říct, s čím se setkáváte takhle nejčastěji. Protože jsme mluvili teda o tom použití angličtiny, o tomhle zájmenu „oni“, tak co co dál je něco, na co narážíte každodenně.

ODPOVĚĎ: Určitě narážíme na střídání rodu. Že jednou člověk použije „on“ a podruhé „ona“ a takhle to střídá třeba v každém tom slově, kde by se použil ten gramatický rod. To je taky možnost hodně nebinárních lidí. Třeba je pro ně složité naučit se „onikaci“ v češtině, nebo používat „ono“ zájmeno, to není zase tak časté, jak by si člověk myslel, to „ono“, a proto si třeba vyberu nějaký z těch dvou binárních rodů. Že prostě některým to třeba není úplně příjemné, ale nemají zatím nějakou alternativu, tak používají v češtině prostě binární rod.

OTÁZKA: Rozumím, takže střední rod není za vás až tak častý, jak by se myslelo, protože tam je jasné, že jsou s tím spojené i nějaké konotační problémy.

ODPOVĚĎ: Asi znám jenom dva lidi, který používají střední rod, což mi nepřijde jako tolik. A hodně lidí, co používá binární střídání rodů a „oni“.

OTÁZKA: A setkali jste se někdy v reálném životě s nějakým neozájmenem?

ODPOVĚĎ: To zatím ještě asi ne, a to myslím že potkávám hodně trans* a nebinárních lidí ve svém životě. Myslím, že jsou víc jako zavedená třeba v angličtině, nebo prostě v jiných jazycích než v češtině. Ale vím, že paní Valdrová tady zkouší vymýšlet nějaké další alternativy, protože úplně nesouhlasí s variantou „oni“, takže se vlastně snaží vymyslet nějakou jinou. Myslím, že to „one“, nebo nějak tak.

OTÁZKA: Jo, „one“, určitě, to je hodně debatované. Ale určitě Jana Valdrová, to je zásadní osoba tady gender lingvistiky a inkluzivního jazyka. Vlastně je fakt jediná, kdo

o tom píše, kdo to vědecky zkoumá v akademické sféře, tak je super, že existuje. Já už se jenom zeptám, jestli je něco, co chcete dodat?

ODPOVĚĎ: Ještě jsem chtěli dodat, protože myslím, že jsem to na začátku nezmínili, že Trans*parent používá hvězdičky, ale rozhodně to není jediná cesta. Vím, že hodně organizací, hodně lidí používá „xka“ v psaném projevu, že místo, aby napsali to spektrum, tak tam napíšíou „x“, a ty lidi si to vlastně jako doplňují. Něco, jako v matematice, že „x“ je taková neznámá a člověk tam dosadí. Takhle já to vždycky lidem přibližuju, protože mně to přijde hrozně matematické, proto se mi třeba hvězdičky osobně líbí víc, a myslím, že proto je taky v Trans*parentu víc používáme.

OTÁZKA: Ještě něco, co by měl svět vědět o inkluzivním jazyce? Ne že by svět četl moji diplomku, ale můžeme předstírat.

ODPOVĚĎ: Asi už mě nic nenapadá.